

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

**Ο ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής στην
ισραηλινοπαλαιστινιακή διαμάχη και το τέλος της
μεσολάβησης των ΗΠΑ**

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΙΡΩΝΗ

Ιούνιος 2025

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

**Ο ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής στην
ισραηλινοπαλαιστινιακή διαμάχη και το τέλος της
μεσολάβησης των ΗΠΑ**

**Διπλωματική Εργασία η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση
μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική
και Ασφάλεια στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος**

Σταυρούλα Τσιρώνη

Ιούνιος 2025

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Σταυρούλα Τσιρώνη, 2025

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή: Σταυρούλα Τσιρώνη

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας: Ο ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής στην ισραηλινοπαλαιστινιακή διαμάχη και το τέλος της μεσολάβησης των ΗΠΑ.

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις [ημερομηνία έγκρισης] από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος).....[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής:[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής:[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα]

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Σταυρούλα Τσιρώνη γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Ο ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής στην ισραηλινοπαλαιστινιακή διαμάχη και το τέλος της μεσολάβησης των ΗΠΑ» αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Ο/Η Δηλών /σα

Σταυρούλα Τσιρώνη

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί το επιστέγασμα μιας επίμονης και απαιτητικής διαδρομής, κατά την οποία συνάντησα ποικίλες προκλήσεις, τόσο ερευνητικές όσο και οργανωτικές. Η εμβάθυνση σε ένα τόσο σύνθετο και πολιτικά φορτισμένο θέμα όπως το Παλαιστινιακό ζήτημα απαίτησε συνεχή εγρήγορση, ενδελεχή μελέτη πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, καθώς και συνεχή αξιολόγηση της αξιοπιστίας και πολυφωνίας του υλικού. Σε αυτή την πορεία, θα ήθελα να εκφράσω την ειλικρινή μου ευγνωμοσύνη στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου για την επιστημονική καθοδήγηση και τις καίριες παρατηρήσεις. Ευχαριστώ θερμά τα πρόσωπα που με στήριξαν ηθικά και πρακτικά σε όλη τη διάρκεια αυτής της εργασίας – την οικογένεια και τους φίλους μου, για την υπομονή και την πίστη τους στο έργο μου. Η συμβολή τους, αν και άτυπη, υπήρξε καθοριστική. Τέλος, αναγνωρίζω τις προκλήσεις που συνεπάγεται η συγγραφή μιας μελέτης με έντονο πολιτικό περιεχόμενο, και θεωρώ πως το επιστημονικό και ανθρώπινο κέρδος αυτής της διαδικασίας ξεπερνά κατά πολύ τις δυσκολίες που προέκυψαν.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη	9
Λέξεις κλειδιά	9
Πίνακας βραχυγραφιών	11
Ευρετήριο Όρων	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή	12
1.1 Παρουσίαση Προβληματικής	12
1.2 Στόχος Διπλωματικής Εργασίας	12
1.3 Καινοτομία της Διπλωματικής Εργασίας	13
1.4 Ερευνητικά Ερωτήματα και Υποθέσεις	14
1.5 Επισκόπηση Μεθοδολογίας	14
1.6 Οργάνωση Διπλωματικής Εργασίας	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Μεθοδολογία και Βιβλιογραφική ανασκόπηση	16
2.1 Η διεθνής διαμεσολάβηση	16
2.2 Επιλογή βιβλιογραφικών πηγών (κριτήρια εγκυρότητας, πρόσφατα δεδομένα, πολιτική θεωρία).....	17
2.3 Τρόπος ανάλυσης και κατηγοριοποίησης πηγών.....	18
2.4 Χρονική και θεματική διαστρωμάτωση του υλικού	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Θεωρητικό και Διεθνολογικό Πλαίσιο Διαμεσολάβησης στο Παλαιστινιακό Ζήτημα	20
3.1 Βασικές Έννοιες: Διαμεσολάβηση, Ουδετερότητα, Πολυμερής Διπλωματία.....	20
3.2 Διεθνές Νομικό Πλαίσιο για τη Διευθέτηση Συγκρούσεων (Χάρτης ΟΗΕ, Geneva Protocols)	21
3.4 Πολυμερείς Διεθνείς Πρωτοβουλίες για την Επίλυση του Παλαιστινιακού	22

3.4.1 Η Αραβική Ειρηνευτική Πρωτοβουλία	22
3.4.2 Ο Ρόλος της Ρωσίας και του Κουαρτέτου για τη Μέση Ανατολή.....	23
3.4.3 Η Ευρωπαϊκή Ένωση: Στρατηγικές και Πολιτικές.....	24
3.5 Η Εξέλιξη του Ρόλου των ΗΠΑ στο Παλαιστινιακό (1990–2006)	26
3.5.1 Συμφωνίες του Όσλο (1993, 1995).....	26
3.5.2 Camp David 2000 και Ενίσχυση της Δυσπιστίας.....	27
3.5.3 Η 2η Ιντιφάντα και η Αμερικανική Διάβρωση	29
3.5.4 Από τον Αραφάτ στον Αμπάς.....	29
3.5.5 Chomsky και Khalidi για τις ΗΠΑ ως "πλασματικό" διαμεσολαβητή.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Από τον Ομπάμα στον Τραμπ: Το τέλος της ουδετερότητας	33
4.1 Ομπάμα: Στήριξη Παλαιστινίων, αποστασιοποίηση από Ισραήλ	35
4.1.1 Στάση για εποικισμούς – ΟΗΕ 2012	37
4.1.2 Χρηματοδότηση UNRWA.....	38
4.2 Τραμπ: Κατάρρευση της διαμεσολάβησης.....	38
4.2.1 Πρεσβεία στην Ιερουσαλήμ.....	40
4.2.2 Συμφωνίες του Αβραάμ και η Υπονόμευση της Παλαιστινιακής Υπόθεσης.....	41
4.2.3 Απόσυρση από UNRWA	43
4.3 Σύγκριση μεταξύ των Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών σε επίπεδο πολιτικής φιλοσοφίας.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Συζήτηση και Κριτική Ανάλυση	45
5.1 Το τέλος του ρόλου της Ουάσιγκτον ως ουδέτερος διαμεσολαβητής	45
5.2 Η στρατηγική συμμαχία ΗΠΑ–Ισραήλ: συμφέρον ή ιδεολογία;.....	46
5.3 Νομικές Προεκτάσεις της Κατοχής και η Σχέση τους με τη Διεθνή και Περιφερειακή Σταθερότητα.....	48
5.4 Οι εναλλακτικές πρωτοβουλίες: ρόλος Ε.Ε. – ΟΗΕ – περιφερειακών οργανισμών	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα.....	52

Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	57
------------------------------	----

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει τον ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (ΗΠΑ) ως διαμεσολαβητή στο Παλαιστινιακό ζήτημα, εστιάζοντας στην ιστορική, νομική και γεωπολιτική εξέλιξη της σχέσης ΗΠΑ–Ισραήλ και τις συνέπειες αυτής στην ειρηνευτική διαδικασία και την περιφερειακή σταθερότητα. Κύριος στόχος είναι να αξιολογηθεί κατά πόσο οι ΗΠΑ διατηρούν ή έχουν απολέσει τον ρόλο του ουδέτερου διαμεσολαβητή και πώς η στρατηγική τους συμμαχία με το Ισραήλ διαμορφώνει τις δυναμικές της σύγκρουσης και την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου.

Η μεθοδολογία της εργασίας βασίζεται σε ποιοτική ανάλυση δευτερογενών πηγών, συμπεριλαμβανομένης της βιβλιογραφικής επισκόπησης, καθώς και των πρόσφατων γνωμοδοτήσεων και αποφάσεων διεθνών οργανισμών. Ενσωματώνονται κριτικές προσεγγίσεις από τη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία, ενώ γίνεται ανάλυση της θέσης των ΗΠΑ σε σημαντικές ιστορικές καμπές (από τον Ομπάμα έως τον Τραμπ), με έμφαση στις νομικές επιπτώσεις των πολιτικών τους και στον ρόλο τους εντός του ΟΗΕ και άλλων διεθνών θεσμών.

Τα ευρήματα καταδεικνύουν ότι, παρότι οι ΗΠΑ διακηρύσσουν τη στήριξή τους στη λύση δύο κρατών, στην πράξη υιοθετούν στάσεις που αποδυναμώνουν τη διεθνή νομιμότητα και ενισχύουν την ανισορροπία ισχύος μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων. Η στρατηγική υποστήριξη των εποίκιστικών πολιτικών, η άσκηση βέτο στο Συμβούλιο Ασφαλείας και η πολιτική απομόνωση των Παλαιστινίων μειώνουν την αξιοπιστία των ΗΠΑ ως μεσολαβητή.

Το βασικό συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι η Ουάσιγκτον έχει απολέσει την ιδιότητα του ουδέτερου διαμεσολαβητή, καθώς η εξωτερική της πολιτική υπαγορεύεται περισσότερο από στρατηγικά και εσωτερικά πολιτικά συμφέροντα παρά από τις αρχές του διεθνούς δικαίου και της αμεροληψίας. Ως εκ τούτου, τεκμαίρεται ότι πλέον λειτουργεί ως πλασματικός διαμεσολαβητής. Τονίζεται η ανάγκη για ενίσχυση των εναλλακτικών πρωτοβουλιών από την Ε.Ε., τον ΟΗΕ και περιφερειακούς οργανισμούς, καθώς και η σημασία νέων ερευνητικών προσεγγίσεων που θα αναδείξουν τις φωνές των Παλαιστινιακών και άλλων υποεκπροσωπούμενων πληθυσμών.

Λέξεις κλειδιά

ΗΠΑ–Ισραήλ, Παλαιστινιακό ζήτημα, διεθνές δίκαιο, ουδετερότητα, διαμεσολάβηση, περιφερειακή σταθερότητα.

Abstract

This thesis examines the role of the United States of America (USA) as a mediator in the Israeli-Palestinian conflict, focusing on the historical, legal, and geopolitical evolution of the U.S.–Israel relationship and its consequences for the peace process and regional stability. The primary objective is to assess whether the United States maintains or has lost its role as a neutral mediator, and how its strategic alliance with Israel shapes the dynamics of the conflict and the implementation of international law.

The study employs a qualitative methodology based on secondary source analysis, including a critical literature review and the examination of recent opinions and decisions issued by international organizations. It integrates critical perspectives from scholarly discourse and analyzes the U.S. position during key historical turning points—from the Obama to the Trump administrations—with particular emphasis on the legal implications of U.S. policies and its role within the United Nations and other international institutions.

Findings reveal that, although the U.S. officially supports the two-state solution, its actions in practice undermine international legitimacy and reinforce the power asymmetry between Israel and the Palestinians. Strategic support for settlement policies, the use of veto power in the Security Council, and the political marginalization of the Palestinian side diminish the credibility of the U.S. as a mediator.

The central conclusion of the study is that Washington has lost its credibility as a neutral mediator, as its foreign policy is driven more by strategic and domestic political interests than by principles of international law or impartiality. Consequently, the U.S. now operates as a pseudo-mediator. The thesis highlights the need for strengthening alternative initiatives by the EU, the UN, and regional actors, as well as for new research approaches that amplify the voices of Palestinians and other underrepresented populations.

Keywords

U.S.–Israel relations, Palestinian issue, international law, neutrality, mediation, regional stability.

Πίνακας βραχυγραφιών

ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση

Ευρετήριο Όρων

Αυτοδιάθεση	Το δικαίωμα ενός λαού να καθορίζει ελεύθερα το πολιτικό καθεστώς του
Διπλωματία	Η τέχνη και η πρακτική των διαπραγματεύσεων μεταξύ κρατών
Κατεχόμενα	Περιοχές υπό στρατιωτική κατοχή, χωρίς διεθνή αναγνώριση
Λογοδοσία	Η ευθύνη λήψης αποφάσεων και οι συνέπειες που απορρέουν από αυτές
Ουδετερότητα	Η αποχή από ανάμιξη σε διεθνείς συγκρούσεις ή η ισότιμη μεταχείριση των πλευρών
Παλαιστινιακό	Η μακροχρόνια πολιτική και εδαφική διένεξη Ισραήλ–Παλαιστινίων
Συμβάσεις Γενεύης	Διεθνείς συνθήκες που ρυθμίζουν την προστασία των θυμάτων πολέμου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Εισαγωγή

1.1 Παρουσίαση Προβληματικής

Η Ισραηλινοπαλαιστινιακή διένεξη αποτελεί μία από τις πλέον επίμονες και πολιτικά σύνθετες συγκρούσεις του 20ού και 21ου αιώνα. Παρά τις κατά καιρούς προσπάθειες ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων, το πλαίσιο της σύγκρουσης χαρακτηρίζεται από ιστορική ασυμμετρία δυνάμεων, διπλωματική πόλωση και συγκρουόμενες αφηγήσεις για το έδαφος και την κυριαρχία. Ειδικότερα, ο ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών ως διαμεσολαβητή υπήρξε καθοριστικός αλλά και αμφιλεγόμενος, καθώς ενώ επιδίωξαν να φέρουν τα δύο μέρη στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, συχνά κατηγορούνται για μεροληψία υπέρ του Ισραήλ (Khalidi, 2006). Η μετάβαση από την εποχή του Ψυχρού Πολέμου έως τις Συμφωνίες του Όσλο ανέδειξε τις ΗΠΑ ως τον βασικό «αρχιτέκτονα» της διπλωματικής πρωτοβουλίας. Ωστόσο, η διαμεσολάβηση των ΗΠΑ αποδείχθηκε ευάλωτη σε εσωτερικές πολιτικές πιέσεις και παραδοσιακές στρατηγικές συμμαχίες, γεγονός που υπονόμωσε την αξιοπιστία τους ως ουδέτερου παίκτη (Quandt, 2005). Από τη δεκαετία του 2000 και έπειτα, η αξιολόγηση του ρόλου των ΗΠΑ γίνεται υπό το πρίσμα της αποτυχίας του Camp David II το 2000, της 2ης Ιντιφάντα, και της αυξανόμενης δυσaráεσκειας από την πλευρά των Παλαιστινίων (Schulze, 2001). Η παρούσα εργασία επιχειρεί να επανατοποθετήσει τη συζήτηση για τον ρόλο της Ουάσιγκτον, διερευνώντας αν οι ΗΠΑ πραγματικά λειτούργησαν ως ουδέτερος διαμεσολαβητής ή αν στην πράξη υπήρξαν παράγοντας πόλωσης και ενίσχυσης του status quo.

1.2 Στόχος Διπλωματικής Εργασίας

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να εξετάσει την εξέλιξη του ρόλου των Ηνωμένων Πολιτειών ως διαμεσολαβητή στην Ισραηλινοπαλαιστινιακή σύγκρουση, από την περίοδο της αμερικανικής ηγεμονίας μετά τον Ψυχρό Πόλεμο έως τη σταδιακή αποδόμηση της ουδετερότητας τους στις τελευταίες δεκαετίες. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη μετατόπιση της στρατηγικής των ΗΠΑ από τον ρόλο του ειρηνοποιού προς μια πιο ιδεολογικά και γεωπολιτικά φορτισμένη στάση — ένα φαινόμενο που κορυφώνεται με τις Συμφωνίες του Αβραάμ και την αποχώρηση από τον ρόλο της UNRWA (Lazin, 2023). Η εργασία δεν περιορίζεται στην ιστορική καταγραφή, αλλά στοχεύει στη θεωρητική ερμηνεία του ρόλου των ΗΠΑ υπό το πρίσμα της διεθνούς διαμεσολάβησης, της θεωρίας των διεθνών σχέσεων, καθώς και της έννοιας της ουδετερότητας. Επιδιώκεται να καταδειχθεί εάν οι ΗΠΑ μπορούν ακόμη να θεωρηθούν νόμιμος

διαμεσολαβητής (legitimate mediator) στη σύγκρουση ή αν η συμμαχία με το Ισραήλ έχει καταστήσει την πολιτική τους μονομερή και αναποτελεσματική στο πεδίο της επίλυσης συγκρούσεων (Khalidi, 2017).

1.3 Καινοτομία της Διπλωματικής Εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία διαφοροποιείται καινοτόμα από προηγούμενες μελέτες ως προς τον τρόπο με τον οποίο συνδυάζει θεωρητική, εμπειρική και χρονική εστίαση στο φαινόμενο της αμερικανικής διαμεσολάβησης στο Παλαιστινιακό ζήτημα. Ειδικότερα, καινοτομεί σε τρία βασικά επίπεδα: Πρώτον, ενσωματώνει την έννοια της «πλασματικής διαμεσολάβησης» στο θεωρητικό της πλαίσιο, εξετάζοντας αν οι Ηνωμένες Πολιτείες, παρά τον ισχυρισμό περί ουδετερότητας, ενήργησαν μονομερώς και ενίσχυσαν το status quo, παραβιάζοντας τις αρχές της νομιμότητας και της αμεροληψίας που χαρακτηρίζουν έναν έγκυρο διεθνή διαμεσολαβητή (legitimate mediator). Δεύτερον, ενσωματώνει εκτενή ανάλυση των διοικήσεων Ομπάμα και Τραμπ, προσφέροντας μια σύγχρονη και επικαιροποιημένη αποτίμηση της διπλωματικής πορείας των ΗΠΑ από το 2008 και έπειτα — στοιχείο που απουσιάζει από μεγάλο μέρος της ελληνόγλωσσης και αγγλόφωνης βιβλιογραφίας. Τρίτον, υιοθετεί διαχρονική ανάλυση που δεν περιορίζεται στο ιστορικό αφήγημα των διαπραγματεύσεων, αλλά εστιάζει στη στρατηγική μετάλλαξη των ΗΠΑ από ειρηνευτικός δρών σε εμπλεκόμενο γεωπολιτικό παράγοντα με σαφείς ιδεολογικές και συμμαχικές στοχεύσεις.

Παράλληλα, εισάγεται ένας διεπιστημονικός προσανατολισμός που αξιοποιεί τόσο θεωρητικές προσεγγίσεις της διεθνούς διαμεσολάβησης όσο και αναλύσεις από τον χώρο των διεθνών σχέσεων και της στρατηγικής ασφάλειας. Ενσωματώνονται ρεαλιστικές, φιλελεύθερες και κριτικές προσεγγίσεις, συνδέοντας την αμερικανική εξωτερική πολιτική με την έννοια της στρατηγικής συνέχειας (strategic continuity), ακόμη και μεταξύ διαφορετικών κομμάτων και διοικήσεων. Αυτή η οπτική απομακρύνεται από προσωποκεντρικές ερμηνείες και εστιάζει στη διαχρονική, θεσμική και συστημική διάσταση των επιλογών της Ουάσιγκτον. Ειδικά η προσέγγιση των Abraham Accords αντιμετωπίζεται ως καμπή που σηματοδοτεί όχι μόνο την πολιτική αποδόμηση της λύσης των δύο κρατών, αλλά και την περαιτέρω ιδεολογική ενσωμάτωση των ΗΠΑ στην ισραηλινή γεωστρατηγική (Rahman, 2021).

Επιπλέον, καινοτομεί με τη συστηματική ενσωμάτωση σύγχρονων γνωμοδοτήσεων διεθνών

οργανισμών, καθώς και ποιοτικών πηγών που καλύπτουν την περίοδο μετά το 2020, ενισχύοντας την επικαιρότητα των συμπερασμάτων. Τέλος, η επιλογή συμπερίληψης νέων παιδαγωγικών προσεγγίσεων και εκπαιδευτικών εργαλείων ανάλυσης, εμπλουτίζει τη μελέτη με μεθοδολογική εμβάθυνση και διαπολιτισμική ευαισθησία (Zeedan, 2024). Η εργασία αναδεικνύει όχι μόνο τα κενά στη στρατηγική των ΗΠΑ, αλλά και την ανάγκη αναπλαισίωσης της έννοιας της διεθνούς διαμεσολάβησης, με σεβασμό στις αρχές της αμεροληψίας, της λογοδοσίας και της αυτοδιάθεσης των λαών.

1.4 Ερευνητικά Ερωτήματα και Υποθέσεις

Η παρούσα εργασία διαρθρώνεται γύρω από ένα κεντρικό ερευνητικό ερώτημα, το οποίο διερευνά αν οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής λειτούργησαν πράγματι ως ουδέτερος διαμεσολαβητής στην ισραηλινο-παλαιστινιακή σύγκρουση κατά την περίοδο 1990–2020 ή αν βαθμιαία μετατοπίστηκαν προς μια στρατηγική σύμπλευση με το Ισραήλ. Το ερώτημα αυτό αναλύεται μέσω τριών επιμέρους ερευνητικών διαστάσεων: α) της εννοιολογικής προσέγγισης της διαμεσολάβησης τρίτων δρώντων στο διεθνές σύστημα και της εφαρμογής τους στο Παλαιστινιακό, β) της εξέλιξης της αμερικανικής πολιτικής από το 1990 έως το 2006 και των παραγόντων που οδήγησαν σε αποδυνάμωση της ουδετερότητας και γ) των διαφορών στη στάση των δύο βασικών πολιτικών κομμάτων των ΗΠΑ, εστιάζοντας ειδικά στις διοικήσεις Ομπάμα και Τραμπ. Η βασική υπόθεση που διατυπώνεται είναι ότι, παρά τη ρητορική περί ουδετερότητας, οι Ηνωμένες Πολιτείες ενήργησαν σε σημαντικό βαθμό ως μεροληπτικός δρών, καθώς οι στρατηγικές τους αποφάσεις και η στενή σύγκλιση με το Ισραήλ —ιδίως μετά το 2000— αποδείχθηκαν δυσανάλογες προς τις αρχές αμεροληψίας που οφείλει να ενσωματώνει ένας διεθνής διαμεσολαβητής. Η υπόθεση αυτή τεκμηριώνεται βάσει της παρατήρησης ότι οι ΗΠΑ απέφυγαν συστηματικά την επιβολή ουσιαστικής πίεσης στο Ισραήλ, ακόμα και όταν υπήρχαν ξεκάθαρες παραβιάσεις διεθνούς δικαίου ή αδιαφορία για αποφάσεις του ΟΗΕ (Mearsheimer & Walt, 2007).

1.5 Επισκόπηση Μεθοδολογίας

Στην παρούσα διπλωματική εργασία επιλέγεται η βιβλιογραφική ερευνητική μέθοδος, η οποία

ενδείκνυται για την ανασκόπηση και ανάλυση της υφιστάμενης θεωρητικής και εμπειρικής γνώσης σε ζητήματα που αφορούν τον ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών στη διαδικασία διαμεσολάβησης για την επίλυση του Παλαιστινιακού ζητήματος. Η μέθοδος αυτή στηρίζεται στη συστηματική συλλογή και αξιολόγηση δευτερογενών πηγών —όπως ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις, επιστημονικά άρθρα, θεσμικά κείμενα, διεθνείς συμβάσεις και επίσημα έγγραφα— με στόχο την κατανόηση της εξέλιξης της πολιτικής των ΗΠΑ και την αξιολόγηση του βαθμού αμεροληψίας τους στον ρόλο του διαμεσολαβητή. Το ερευνητικό πεδίο εστιάζει στη θεωρητική προσέγγιση του θέματος, την πολιτική ανάλυση και την ερμηνευτική ανάγνωση ήδη καταγεγραμμένων τεκμηρίων και προσεγγίσεων. Η βιβλιογραφική προσέγγιση βασίζεται σε κατάλληλα κριτήρια εγκυρότητας, όπως η αναγνωρισιμότητα των εκδοτικών φορέων, η απήχηση των συγγραφέων στο επιστημονικό πεδίο και η χρονολογική επικαιρότητα των δεδομένων. Παράλληλα, δίδεται έμφαση σε θεωρητικές σχολές διεθνών σχέσεων (ρεαλισμός, φιλελευθερισμός, κονστρουκτιβισμός, κριτική θεωρία), προκειμένου να οικοδομηθεί ένα πλαίσιο κατανόησης της αμερικανικής μεσολάβησης και των διεθνών συσχετισμών. Η μεθοδολογία περιλαμβάνει επίσης θεματική κατηγοριοποίηση της βιβλιογραφίας, ώστε να διασαφηνιστεί η εξέλιξη της διπλωματικής δραστηριότητας των ΗΠΑ υπό διαφορετικές διοικήσεις (Ομπάμα, Τραμπ, Μπάιντεν) και να αποτυπωθούν οι μεταβολές στη ρητορική, την πολιτική φιλοσοφία και την πρακτική παρέμβαση. Επιπλέον, εφαρμόζεται χρονική διαστρωμάτωση που επιτρέπει την εννοιολογική αποσαφήνιση των πολιτικών φάσεων της σύγκρουσης και των εκάστοτε στρατηγικών προσεγγίσεων. Μέσω της μεθοδολογικής αυτής επισκόπησης, επιδιώκεται όχι μόνο η καταγραφή και σύγκριση θέσεων, αλλά και η κριτική ανάλυση της αξιοπιστίας, της συνέπειας και της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στο Παλαιστινιακό. Η μεθοδολογική επιλογή τεκμηριώνει την ερευνητική προσέγγιση ως κατάλληλη για την ανάδειξη της ουδετερότητας, της προκατάληψης ή της στρατηγικής εργαλειοποίησης της διαμεσολάβησης.

1.6 Οργάνωση Διπλωματικής Εργασίας

Η παρούσα εργασία οργανώνεται σε έξι κύρια κεφάλαια,, με βάση την καθιερωμένη δομή βιβλιογραφικής μελέτης, ώστε να καλύπτονται τόσο η θεωρητική θεμελίωση όσο και η εμπειρική εφαρμογή του ερωτήματος. Το Κεφάλαιο 1 αποτελεί την εισαγωγική ενότητα και περιλαμβάνει την παρουσίαση της προβληματικής, τους στόχους και τα ερευνητικά ερωτήματα, καθώς και την

παρουσίαση της μεθοδολογικής προσέγγισης. Το Κεφάλαιο 2 αναφέρεται αναλυτικά στη μεθοδολογική προσέγγιση της εργασίας, καθώς πρόκειται για ποιοτική βιβλιογραφική σύνθεση. Περιγράφονται τα κριτήρια επιλογής των πηγών, η διαστρωμάτωσή τους με βάση τη θεματική και τη χρονική περίοδο, Το Κεφάλαιο 3 περιλαμβάνει την εννοιολογική αποσαφήνιση της διαμεσολάβησης, την επισκόπηση του διεθνούς νομικού πλαισίου και των κυριότερων θεωριών διεθνών σχέσεων, καθώς και την παρουσίαση πρωτοβουλιών τρίτων δρώντων (Αραβικές χώρες, Ρωσία, Ευρωπαϊκή Ένωση). Το κεφάλαιο κλείνει με μια ανάλυση της περιόδου 1990–2006, κατά την οποία οι ΗΠΑ άσκησαν καθοριστικό αλλά φθίνοντα ρόλο ως διαμεσολαβητής.. Το Κεφάλαιο 4 ασχολείται με την περίοδο των προεδριών Ομπάμα και Τραμπ, εξετάζοντας τη σταδιακή μετάβαση από την πολιτική της σχετικής ισορροπίας προς την πλήρη ευθυγράμμιση με τις ισραηλινές θέσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις Συμφωνίες του Αβραάμ και στην ανατροπή του πολυμερούς πλαισίου ειρήνευσης. Το Κεφάλαιο 5 αποτελεί τη συζήτηση και κριτική αποτίμηση της συνολικής πορείας του αμερικανικού ρόλου στο Παλαιστινιακό, και εξετάζει κατά πόσο οι ΗΠΑ μπορούν πλέον να θεωρούνται αξιόπιστος διαμεσολαβητής. Εξετάζονται επίσης οι γεωπολιτικές συνέπειες της συμμαχίας ΗΠΑ–Ισραήλ και οι εναλλακτικές προτάσεις για μελλοντική διευθέτηση. Το Κεφάλαιο 6 περιλαμβάνει τα συμπεράσματα της μελέτης, τα ερευνητικά κενά και τις προτάσεις για μελλοντική έρευνα..

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Μεθοδολογία και Βιβλιογραφική ανασκόπηση

2.1 Η διεθνής διαμεσολάβηση

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση αποτελεί θεμέλιο για τη διαμόρφωση ενός ερευνητικού πλαισίου, καθώς προσφέρει μια συστηματική και κριτική επισκόπηση των υφιστάμενων γνώσεων και θεωριών επί του αντικειμένου. Στη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία, η ανασκόπηση επικεντρώνεται στη μελέτη της διεθνούς διαμεσολάβησης, με έμφαση στις παρεμβάσεις των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων διεθνών δρώντων στο Παλαιστινιακό ζήτημα. Ο κύριος στόχος είναι η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι θεωρίες διεθνών σχέσεων και οι πρακτικές διαμεσολάβησης εφαρμόζονται, αποκλίνουν ή αποτυγχάνουν σε αυτό το σύνθετο συγκρουσιακό περιβάλλον. Η ανασκόπηση επιδιώκει επιπλέον να αναδείξει τις ιδεολογικές αφετηρίες, τις προσεγγίσεις πολιτικής ισχύος και τις επιδράσεις του διεθνούς δικαίου, όπως αυτές

καταγράφονται στην επιστημονική βιβλιογραφία και στα επίσημα έγγραφα διεθνών οργανισμών (Touval & Zartman, 1985; Gartner, 2014). Παράλληλα, εξετάζεται κριτικά η βιβλιογραφική παραγωγή που αφορά την αμερικανική πολιτική στο Ισραήλ–Παλαιστίνη, με ιδιαίτερη έμφαση στις προσεγγίσεις των Chomsky, Khalidi, Mearsheimer και Walt, που αμφισβητούν τη θέση των ΗΠΑ ως ουδέτερου μεσολαβητή (Chomsky, 2015 Khalidi, 2013; Mearsheimer & Walt, 2007). Τέλος, ο σκοπός της ανασκόπησης είναι να εντοπίσει τα υπάρχοντα ερευνητικά κενά και να υποδείξει περιοχές στις οποίες η παρούσα μελέτη μπορεί να συνεισφέρει πρωτογενώς, είτε μέσω της συγκριτικής ανάλυσης είτε με την εφαρμογή θεωρητικών εργαλείων σε νέες περιόδους και συνθήκες.

2.2 Επιλογή βιβλιογραφικών πηγών (κριτήρια εγκυρότητας, πρόσφατα δεδομένα, πολιτική θεωρία)

Η επιλογή των βιβλιογραφικών πηγών βασίστηκε σε ένα συνδυασμό επιστημονικών και θεσμικών κριτηρίων, προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα και η συνάφεια της ανάλυσης με το αντικείμενο της μελέτης. Πρώτον, δόθηκε προτεραιότητα σε δημοσιεύσεις που προέρχονται από έγκριτα ακαδημαϊκά περιοδικά, εκδότες και πανεπιστήμια, καθώς και σε εργασίες που έχουν υποβληθεί σε διαδικασία αξιολόγησης από ομοτίμους (peer review) (Gartner, 2014; Sirhan, 2021). Συγκεκριμένα, επιλέχθηκαν πηγές με επαναλαμβανόμενες αναφορές σε επιστημονικές βάσεις δεδομένων, όπως οι JSTOR, Scopus και Web of Science. Δεύτερον, αξιοποιήθηκαν πρόσφατες μελέτες, κυρίως μετά το 2000 και ιδιαίτερα μετά το 2010, με στόχο να αποτυπωθούν οι τρέχουσες εξελίξεις στο Παλαιστινιακό ζήτημα και η μεταβαλλόμενη στρατηγική των διεθνών δρώντων, ιδίως των Ηνωμένων Πολιτειών (Zeedan & Wilcoxson, 2021; Silver & Smerkovich, 2024). Ωστόσο, συμπεριλήφθηκαν και παλαιότερα έργα με ιστορική σημασία, όπως του Chomsky (2015) και του Finkelstein (2003), καθώς θέτουν το ιδεολογικό και πολιτικό υπόβαθρο της σύγκρουσης. Τρίτον, η επιλογή έγινε με βάση την κάλυψη διαφορετικών θεωρητικών προσεγγίσεων, ώστε να διαμορφωθεί μια πολυφωνική και ισορροπημένη θεώρηση. Συμπεριλήφθηκαν ρεαλιστικές (Waltz, 1979), φιλελεύθερες (Etzioni, 2012) και κριτικές/κονστρουκτιβιστικές αναλύσεις (Pappé, 2006; Said, 2001), επιτρέποντας την κατανόηση των πολλαπλών επιπέδων στο φαινόμενο της διαμεσολάβησης και της αμερικανικής πολιτικής στο Παλαιστινιακό. Τέλος, χρησιμοποιήθηκαν και θεσμικές και νομικές πηγές (UN Charter, Geneva Conventions), για την ενίσχυση της θεωρητικής βάσης μέσω του διεθνούς δικαίου. Η διασταύρωση θεωρίας, πράξης και θεσμικού

πλαίσιου ενδυναμώνει τη συνολική αξιοπιστία της ερευνητικής εργασίας.

2.3 Τρόπος ανάλυσης και κατηγοριοποίησης πηγών

Η ανάλυση των πηγών οργανώθηκε σε θεματικές ενότητες που ανταποκρίνονται στα βασικά ερευνητικά ερωτήματα και στη δομή της διπλωματικής εργασίας. Οι πηγές κατηγοριοποιήθηκαν σε τέσσερις βασικούς άξονες: (1) Θεωρητικές προσεγγίσεις και έννοιες σχετικές με τη διαμεσολάβηση και τη διεθνή πολιτική, (2) Ιστορική εξέλιξη της εμπλοκής των ΗΠΑ και άλλων τρίτων δρώντων στο Παλαιστινιακό, (3) Πολιτικές συγκυρίες που επηρέασαν το ρόλο της Ουάσιγκτον και (4) Κριτικές ερμηνείες από διανοούμενους και ακαδημαϊκούς. Για την πρώτη θεματική κατηγορία, η επιλογή έγινε βάσει θεωρητικών έργων από τη διεθνή βιβλιογραφία, όπως το έργο των Waltz (1979) και Mearsheimer & Walt (2007), τα οποία προσφέρουν θεμελιώδη πλαίσια ανάλυσης της εξωτερικής πολιτικής μέσω ρεαλιστικής οπτικής. Παράλληλα, έργα όπως του Pappé (2006) και του Said (2001) αποτέλεσαν πηγές για την κατανόηση εναλλακτικών – συχνά αντισυστημικών – προσεγγίσεων. Στη δεύτερη κατηγορία, οι πηγές επικεντρώνονται σε χρονικές περιόδους-ορόσημα, από τις Συμφωνίες του Όσλο μέχρι τις Συμφωνίες του Αβραάμ. Οι μελέτες του Quandt (2005), Pratiwi et al. (2020), και Lustick (2019) αναλύουν διεξοδικά την αμερικανική διπλωματική δράση, επιτρέποντας τη συγκριτική προσέγγιση διαφορετικών φάσεων. Η τρίτη κατηγορία αφορά τη χαρτογράφηση πολιτικών διαφορών μεταξύ διοικήσεων (Ομπάμα, Τραμπ), μέσω άρθρων όπως των Zeedan & Wilcoxson (2021) και Lazin (2023). Οι παρατηρήσεις τους διευκολύνουν την αποτύπωση της συνέχειας ή ασυνέχειας στη στρατηγική των ΗΠΑ. Τέλος, η τέταρτη κατηγορία συνίσταται σε αναλύσεις που προτείνουν κριτική αποτίμηση του ρόλου των ΗΠΑ, προσφέροντας ερμηνευτικά εργαλεία για τον χαρακτηρισμό τους ως "πλασματικού διαμεσολαβητή" (Chomsky, 2015, 703; Khalidi, 2006, 196, 211-212). Οι πηγές αυτές ενισχύουν την αξιολογική προσέγγιση της εργασίας και στηρίζουν τη διατύπωση τελικών συμπερασμάτων. Η κατηγοριοποίηση αυτή επέτρεψε τη θεματική και χρονική διαστρωμάτωση της ανάλυσης, προσφέροντας συνεκτικότητα και συστηματικότητα στη μελέτη.

2.4 Χρονική και θεματική διαστρωμάτωση του υλικού

Η χρονική και θεματική διαστρωμάτωση των πηγών αποτέλεσε βασική στρατηγική για την

κατανόηση της εξέλιξης του ρόλου των Ηνωμένων Πολιτειών ως διαμεσολαβητή στο Παλαιστινιακό ζήτημα. Η προσέγγιση αυτή διασφάλισε ότι η ανάλυση δεν περιορίστηκε σε αποσπασματικά ή απομονωμένα γεγονότα, αλλά εστίασε στη δυναμική συνέχεια των πολιτικών, ιδεολογικών και διπλωματικών εξελίξεων. Η χρονολογική διάταξη βασίστηκε σε πέντε κύριες φάσεις: (1) την εποχή των Συμφωνιών του Όσλο (1993–2000), (2) την περίοδο της Δεύτερης Ιντιφάντα και της μεταβατικής ηγεσίας (2000–2006), (3) την πρώτη φάση της εξωτερικής πολιτικής Ομπάμα (2008–2012), (4) την περίοδο της μεταβαλλόμενης στάσης Ομπάμα και την ψήφιση στο ΟΗΕ (2012–2016), και (5) τη διοίκηση Τραμπ και τις Συμφωνίες του Αβραάμ (2017–2020). Σε κάθε φάση, εντοπίστηκαν πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές που καλύπτουν θεσμικά έγγραφα, πολιτικές δηλώσεις και ακαδημαϊκές αναλύσεις. Για παράδειγμα, τα έργα των Quandt (2005) και Pratiwi et al. (2020) εστιάζουν στην εποχή των Όσλο και τη σταδιακή απώλεια αξιοπιστίας των ΗΠΑ. Η συμβολή των Zeedan και Wilcoxson (2021) επιτρέπει τη συγκριτική εξέταση των προσεγγίσεων Ομπάμα–Τραμπ, ενώ το έργο του Lazin (2023) προσφέρει κρίσιμες παρατηρήσεις για τη μετατόπιση της αμερικανικής στάσης. Θεματικά, οι πηγές διακρίθηκαν σε: (α) νομικό-θεσμικό πλαίσιο (UN Charter, Geneva Conventions), (β) πολιτικές αναλύσεις με επίκεντρο τη στάση των ΗΠΑ, (γ) συγκριτικές ερμηνείες από θεωρητικούς των Διεθνών Σχέσεων και (δ) περιφερειακές πρωτοβουλίες τρίτων δρώντων (ΕΕ, Ρωσία, Αραβικός Σύνδεσμος). Η διαστρωμάτωση αυτή προσέφερε ένα δομημένο πλέγμα ανάλυσης που συνδυάζει βάθος και χρονική αλληλουχία, απαραίτητα για την εξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων σχετικά με τη σταδιακή μετατόπιση της αμερικανικής διαμεσολάβησης από τον ρόλο του μεσολαβητή προς αυτόν του στρατηγικού συμμάχου του Ισραήλ (Finkelstein, 2003; Mearsheimer & Walt, 2007; Chomsky, 2015).

Αν και πηγές όπως του Quandt (2005) και του Erhabor (2019) περιέχουν πολύτιμες εμπειρικές αναφορές, η δυνατότητα ελέγχου της εγκυρότητάς τους από τον ερευνητή παραμένει περιορισμένη. Δεύτερον, οι πολιτικές θέσεις πολλών συγγραφέων εισάγουν τον κίνδυνο ερμηνευτικής προκατάληψης. Για παράδειγμα, ο Finkelstein (2003) και ο Chomsky (2015) είναι έντονα επικριτικοί προς την αμερικανική εξωτερική πολιτική, γεγονός που απαιτεί προσεκτική στάθμιση των επιχειρημάτων τους σε σχέση με πιο «συστημικές» αναλύσεις όπως των Mearsheimer και Walt (2007). Τρίτον, η γεωπολιτική ρευστότητα της περιοχής δημιουργεί το πρόβλημα της χρονικής παλαιότητας ορισμένων πηγών. Παρά τη θεωρητική τους αξία, ορισμένες μελέτες ενδέχεται να μην καλύπτουν τις πρόσφατες εξελίξεις, όπως τις συμφωνίες Αβραάμ, ή τη ριζική αλλαγή στρατηγικής μετά την κυβέρνηση Τραμπ (Lazin, 2023; Zeedan & Wilcoxson, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Θεωρητικό και Διεθνολογικό Πλαίσιο Διαμεσολάβησης στο Παλαιστινιακό Ζήτημα

3.1 Βασικές Έννοιες: Διαμεσολάβηση, Ουδετερότητα, Πολυμερής Διπλωματία

Η διαμεσολάβηση, ως έννοια του διεθνούς δικαίου και της πολιτικής επιστήμης, αναφέρεται στη διαδικασία κατά την οποία ένας τρίτος, εξωτερικός προς τη σύγκρουση δρών, διευκολύνει τη διαπραγμάτευση μεταξύ των συγκρουόμενων μερών, χωρίς να διαθέτει εξαναγκαστική δύναμη. Ο ρόλος του διαμεσολαβητή, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, προϋποθέτει την εμπιστοσύνη και των δύο μερών, καθώς και την ελάχιστη δυνατή μεροληψία στην εκπροσώπηση συμφερόντων (Touval & Zartman, 1985, 46). Η ουδετερότητα αποτελεί βασική συνιστώσα της επιτυχημένης διαμεσολάβησης. Πρόκειται για τη δυνατότητα ενός τρίτου να διατηρεί αποστάσεις από τις στρατηγικές επιδιώξεις και τη ρητορική των εμπλεκόμενων μερών, κάτι που ιδιαίτερα στην περίπτωση των ΗΠΑ ως προς την ισραηλινή πλευρά έχει τεθεί υπό έντονη αμφισβήτηση. Όπως παρατηρεί ο Slater, η στρατηγική πρόσδεση των ΗΠΑ στο Ισραήλ λειτουργεί ως εμπόδιο στην προώθηση ουσιαστικά αμερόληπτων λύσεων (Slater, 2002, 200). Η πολυμερής διπλωματία συνδέεται με τη συμμετοχή πολλαπλών δρώντων (κρατών, διεθνών οργανισμών, θεσμών) στη διαδικασία διαπραγμάτευσης ή επίλυσης συγκρούσεων. Ο θεσμός του Κουαρτέτου (Ηνωμένες Πολιτείες, Ρωσία, Ευρωπαϊκή Ένωση, ΟΗΕ), θεσμοθετημένος το 2002, επιδιώκει μια πολυμερή προσέγγιση για την ειρηνική επίλυση της Ισραηλινοπαλαιστινιακής σύγκρουσης, προσδίδοντας θεσμικό βάρος και διεθνή νομιμοποίηση στις διαπραγματεύσεις. Ωστόσο, στην πράξη, ο ηγεμονικός ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών και η επαναλαμβανόμενη μονομερής στήριξή τους προς το Ισραήλ αποδυνάμωσαν την αποτελεσματικότητα του σχήματος και υπονόμισαν την ισορροπία ισχύος στο εσωτερικό του (Prifti, 2017; Rynhold, 2008). Η αποτυχία εφαρμογής της λεγόμενης «Οδικού Χάρτη για την Ειρήνη» και η συρρίκνωση της επιρροής των υπολοίπων μελών κατέδειξαν τις δομικές αδυναμίες του μηχανισμού και την έλλειψη πραγματικής πολυμέρειας (Quandt, 2005). Σε αυτό το πλαίσιο, η αμερικανική παρέμβαση εμφανίζεται να μετατοπίζεται σταδιακά από την ουδετερότητα προς μια στρατηγική ταύτιση με τα ισραηλινά συμφέροντα, γεγονός που διαβρώνει τον θεσμικό χαρακτήρα της διαμεσολάβησης και εγείρει κρίσιμα ερωτήματα για την αξιοπιστία των διαδικασιών ειρηνευτικής διευθέτησης υπό την αμερικανική αιγίδα (Chomsky, 2015; Hassan, 2010).

3.2 Διεθνές Νομικό Πλαίσιο για τη Διευθέτηση Συγκρούσεων (Χάρτης ΟΗΕ, Geneva Protocols)

Η κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και οι συνακόλουθες αποφάσεις των αποικιακών δυνάμεων κατά την περίοδο 1914–1922 διαμόρφωσαν ένα νέο και ασταθές γεωπολιτικό τοπίο στη Μέση Ανατολή. Η χάραξη συνόρων, η επιβολή δυτικών μοντέλων διακυβέρνησης και η δημιουργία κρατών χωρίς εσωτερική νομιμοποίηση διαμόρφωσαν ένα πεδίο διαρκούς συγκρουσιακής δυναμικής. Οι Βρετανοί και οι Γάλλοι, προσεγγίζοντας τη διοίκηση της περιοχής μέσα από στρατηγικά και βραχυπρόθεσμα κριτήρια, υποτίμησαν την πολυπλοκότητα των θρησκευτικών, φυλετικών και κοινωνικών δομών, με αποτέλεσμα να θεμελιώσουν συστήματα εξουσίας που ευνοούσαν την πολιτική αστάθεια και την αναπαραγωγή εθνικών και διαθρησκευτικών συγκρούσεων. Το δυτικό όραμα περί εκσυγχρονισμού και κοσμικής διακυβέρνησης αποδείχθηκε συχνά ασύμβατο με τις τοπικές αντιλήψεις και τα παραδοσιακά δίκτυα εξουσίας, δημιουργώντας μια κληρονομιά κρίσεων ταυτότητας και εξωτερικής επιβολής που συνεχίζει να επηρεάζει τη δυναμική της περιοχής έως σήμερα (Fromkin, 1989). Αυτές οι ιστορικές αποφάσεις δημιούργησαν ένα μετα-αποικιακό πλαίσιο σύγκρουσης που σταδιακά οδήγησε στην ανάγκη για ένα συγκροτημένο διεθνές νομικό πλαίσιο για τη ρύθμιση της ειρήνης και των διακρατικών σχέσεων.

Το διεθνές νομικό πλαίσιο για την ειρηνική διευθέτηση διεθνών συγκρούσεων βασίζεται σε θεμελιώδη έγγραφα (United Nations, 1945) και οι Συμβάσεις της Γενεύης, ιδίως το Πρωτόκολλο I του 1977. Η εφαρμογή τους στην περίπτωση της ισραηλινοπαλαιστινιακής σύγκρουσης προσφέρει μια κρίσιμη βάση ανάλυσης για τη διεθνή διαμεσολάβηση, παρά την περιορισμένη επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβίασης.

Το Άρθρο 33 του Κεφαλαίου VI του Χάρτη του ΟΗΕ προβλέπει ότι τα μέρη σε μια διαφορά πρέπει να καταφεύγουν σε μέσα όπως η διαπραγμάτευση, η έρευνα, η διαμεσολάβηση, η συμφιλίωση, η διαιτησία, η δικαστική επίλυση ή η προσφυγή σε περιφερειακούς οργανισμούς (United Nations Charter, Chapter VI, 1945). Το πλαίσιο αυτό έχει χρησιμοποιηθεί επανειλημμένως από το Συμβούλιο Ασφαλείας για να ενθαρρύνει πολιτικές λύσεις στο

Παλαιστινιακό, αν και συχνά εμποδίζεται από το δικαίωμα βέτο, ιδίως των Ηνωμένων Πολιτειών, όπως σημειώνει ο Khalidi στο πλαίσιο των ΗΠΑ–ΟΗΕ σχέσεων για την Παλαιστίνη από το 1977 έως το 2012 (Khalidi, 2013).

Παράλληλα, τα Πρωτόκολλα της Γενεύης ορίζουν σαφώς την υποχρέωση των κρατών να προστατεύουν αμάχους και να μην προβαίνουν σε πρακτικές εποικισμού ή οικιστικής αλλοίωσης πληθυσμών (Geneva Convention, 1949). Η θέση της διεθνούς κοινότητας ως προς τις ισραηλινές εποικιστικές πρακτικές στα Κατεχόμενα θεωρείται κατάφωρη παραβίαση αυτών των κανόνων. Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού έχει επανειλημμένα επισημάνει ότι οι ισραηλινές πολιτικές συνιστούν παραβίαση του άρθρου 49 της Τέταρτης Σύμβασης της Γενεύης¹, γεγονός που θέτει εν αμφιβόλω τον ρόλο των ΗΠΑ ως υποστηρικτή της διεθνούς έννομης τάξης όταν δεν αντιδρούν ουσιαστικά σε τέτοιες παραβιάσεις (Sirhan, 2021). Η σύνδεση της αμερικανικής στάσης με την επιλογή επιλεκτικής εφαρμογής του διεθνούς δικαίου, ιδίως μέσω της μονίμως ευνοϊκής στάσης προς το Ισραήλ στο Συμβούλιο Ασφαλείας, αναδεικνύει το ζήτημα της διεθνούς αξιοπιστίας και ουδετερότητας των ΗΠΑ ως μεσολαβητή (Prifti, 2017).

3.4 Πολυμερείς Διεθνείς Πρωτοβουλίες για την Επίλυση του Παλαιστινιακού

Οι πολυμερείς πρωτοβουλίες για την επίλυση του Παλαιστινιακού διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην κατασκευή της διεθνούς νομιμοποίησης γύρω από τη σύγκρουση. Στο επίκεντρο των διεθνών προσπαθειών, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών επιχείρησε επανειλημμένα να μεσολαβήσει μεταξύ των εμπλεκομένων μερών, αν και η σχέση του με το Ισραήλ παρέμεινε πολύπλοκη, συγκρουσιακή και – σε κρίσιμες περιόδους – αποστασιοποιημένη. Η στάση του Ισραήλ έναντι των αποφάσεων του ΟΗΕ, ιδίως των Γενικών Συνελεύσεων και του Συμβουλίου Ασφαλείας, αποτελεί ένδειξη της διαρκούς αμφισβήτησης της πολυμερούς μεσολάβησης όταν συγκρούεται με εθνικά συμφέροντα (Kertcher, 2025).

3.4.1 Η Αραβική Ειρηνευτική Πρωτοβουλία

Η Αραβική Ειρηνευτική Πρωτοβουλία παρουσιάστηκε αρχικά το 2002 από τη Σαουδική Αραβία και υιοθετήθηκε ομόφωνα από τον Αραβικό Σύνδεσμο κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Βηρυτού.

¹ International Committee of the Red Cross (ICRC). *Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War (Fourth Geneva Convention)*, 12 August 1949.

Βασίστηκε στην πρόταση για πλήρη αποκατάσταση των σχέσεων των αραβικών κρατών με το Ισραήλ, υπό την προϋπόθεση πλήρους αποχώρησης από τα εδάφη που καταλήφθηκαν το 1967, δίκαιης λύσης για τους πρόσφυγες και αναγνώρισης ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους με πρωτεύουσα την Ανατολική Ιερουσαλήμ (Khalidi, 2006). Παρά τη διεθνή υποστήριξη, το Ισραήλ απέρριψε την Πρωτοβουλία ήδη από την πρώτη φάση, θεωρώντας προβληματική την αναφορά στη μαζική επιστροφή προσφύγων, η οποία θεωρήθηκε ως απειλή για το δημογραφικό και εθνотικό χαρακτήρα του κράτους (Lustick, 2019, 46-55). Η Πρωτοβουλία επανεπιβεβαιώθηκε σε μεταγενέστερες Συνόδους του Αραβικού Συνδέσμου (Ριάντ 2007, Βαγδάτη 2012) και συνέχισε να αποτελεί σημαντικό σημείο αναφοράς για την παλαιστινιακή ηγεσία, ιδίως σε περιόδους που οι διαπραγματεύσεις υπό αμερικανική αιγίδα κατέρρεαν (Quandt, 2005). Η ενέργεια αυτή αξιολογείται ως προσπάθεια εξισορρόπησης μεταξύ της πίεσης της παγκόσμιας κοινής γνώμης και των εσωτερικών αναγκών πολιτικής νομιμοποίησης των αραβικών καθεστώτων. Μέσω της Πρωτοβουλίας, επιχειρήθηκε η παρουσίαση μιας πολιτικά αποδεκτής πρότασης ειρήνης που δεν εκλαμβάνόταν ως πλήρης υποχώρηση (Khalidi, 2014).

Παρότι η πρωτοβουλία διατήρησε τη σημασία της σε συμβολικό επίπεδο, απέτυχε να μεταφραστεί σε πρακτικό μηχανισμό διαπραγμάτευσης, κυρίως λόγω της απουσίας θεσμοθετημένων μηχανισμών υλοποίησης και παρακολούθησης (Prifti, 2017). Η αξία της αναδεικνύεται εκ νέου μετά την υπογραφή των Συμφωνιών του Αβραάμ, οι οποίες παρακάμπτουν τη βασική αρχή της Πρωτοβουλίας περί ειρήνης με αντάλλαγμα εδαφικές παραχωρήσεις. Οι νέες διπλωματικές σχέσεις μεταξύ του Ισραήλ και επιμέρους αραβικών κρατών προκάλεσαν τη σταδιακή υποχώρηση της συλλογικής αραβικής στρατηγικής που εξέφραζε η Πρωτοβουλία (Lazin, 2023).

3.4.2 Ο Ρόλος της Ρωσίας και του Κουαρτέτου για τη Μέση Ανατολή

Η Ρωσία διαδραμάτισε ιστορικά κεντρικό ρόλο στο Παλαιστινιακό Ζήτημα, υποστηρίζοντας πολιτικά και στρατιωτικά αραβικά κράτη, όπως την Αίγυπτο, τη Συρία και τον Οργανισμό για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (PLO), ιδίως κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου (Golan, 1990). Η στρατηγική της επικεντρωνόταν στη διατήρηση επιρροής στη Μέση Ανατολή, μέσα από την παροχή οπλισμού και διπλωματικής στήριξης στους Παλαιστινίους. Μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, η Ρωσία επιδίωξε να επανενταχθεί στις διεθνείς υποθέσεις ως σημαντικός δρών στη Μέση Ανατολή. Η συμμετοχή της στο Κουαρτέτο για τη Μέση Ανατολή, το οποίο ιδρύθηκε το 2002 και περιλάμβανε επίσης τις ΗΠΑ, την ΕΕ και τα Ηνωμένα Έθνη, αποτέλεσε την

κύρια διπλωματική της πλατφόρμα (Zhao, 2008). Η Ρωσία προέβαλε εαυτόν ως ισορροπημένο διαμεσολαβητή, συναντώμενη τόσο με Ισραηλινούς όσο και με Παλαιστίνιους αξιωματούχους, προωθώντας τη διοργάνωση διασκέψεων στη Μόσχα, αν και οι σχετικές πρωτοβουλίες συχνά υπονομεύονταν από την αδυναμία άσκησης πίεσης στους εμπλεκόμενους (Golan, 1990).

Στην πράξη, η ρωσική διπλωματία επεδίωξε να προσεγγίσει παλαιστινιακές οργανώσεις που δεν αναγνωρίζονταν ευρέως από τη Δύση, όπως η Χαμάς, με στόχο να διαφοροποιήσει τη θέση της έναντι των μονομερών πολιτικών των ΗΠΑ στην περιοχή (Zhao, 2008). Η Ρωσία επανειλημμένα προώθησε την ανάγκη πολυμερούς διαμεσολάβησης και επανεκκίνησης της διαδικασίας επίλυσης μέσω διεθνών συνδιασκέψεων, ωστόσο οι γεωπολιτικές εντάσεις με τη Δύση, ιδίως μετά το 2014, περιόρισαν την επιρροή της (Prifti, 2017). Η ρωσική προσέγγιση, εντός του Κουαρτέτου, δεν παρήγαγε συγκεκριμένα αποτελέσματα, αλλά προσέφερε ένα εναλλακτικό αφήγημα για την ειρηνευτική διαδικασία που αμφισβητούσε την αποκλειστικότητα της αμερικανικής διαμεσολάβησης (Zhao, 2008).

3.4.3 Η Ευρωπαϊκή Ένωση: Στρατηγικές και Πολιτικές

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διατηρεί μακρόχρονη εμπλοκή στο Παλαιστινιακό ζήτημα μέσω της πολιτικής γειτονίας και της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Από την Πρωτοβουλία της Βενετίας το 1980 έως την ενεργή υποστήριξή της στη λύση των δύο κρατών, η ΕΕ προσδιόρισε σταθερά την ανάγκη για επίλυση της σύγκρουσης βάσει διεθνούς δικαίου και των αποφάσεων του ΟΗΕ (Prifti, 2017). Η χρηματοδοτική συνεισφορά της ΕΕ προς την Παλαιστινιακή Αρχή είναι από τις μεγαλύτερες παγκοσμίως, με άμεση ενίσχυση στους θεσμούς, υποδομές και κοινωνικές υπηρεσίες στη Δυτική Όχθη και τη Γάζα. Η ενίσχυση αυτή λειτουργεί ως εργαλείο «ήπιας ισχύος» για την ενίσχυση της σταθερότητας και της διακυβέρνησης (Adam et al., 2015). Παράλληλα, η ΕΕ έχει υιοθετήσει κριτική στάση απέναντι στις ισραηλινές εποικιστικές πολιτικές, τις οποίες θεωρεί εμπόδιο στην ειρηνευτική διαδικασία. Έχει εκδώσει πλήθος δηλώσεων και αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καταδικάζοντας την παραβίαση του διεθνούς δικαίου εκ μέρους του Ισραήλ (Kitchen, 2012).

Ωστόσο, η αδυναμία της ΕΕ να λειτουργήσει ως ενιαία και ισχυρή φωνή οφείλεται τόσο στην εσωτερική πολιτική ανομοιογένεια των κρατών-μελών όσο και στην απουσία σκληρής ισχύος. Η

εξωτερική της πολιτική χαρακτηρίζεται από παρεμβάσεις περιορισμένης αποτελεσματικότητας (Mearsheimer & Walt, 2007). Στρατηγικά, η ΕΕ στηρίζει την αναβίωση της ειρηνευτικής διαδικασίας μέσω του Κουαρτέτου και πολυμερών φόρουμ, προωθώντας τον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη νομιμότητα, παρότι οι πρωτοβουλίες της συχνά υπονομεύονται από τις μονομερείς ενέργειες άλλων διεθνών δρώντων (Rynhold, 2008). Η συνολική της πολιτική επιδιώκει ισορροπία ανάμεσα στην αλληλεγγύη προς τους Παλαιστίνιους και τη στρατηγική σχέση με το Ισραήλ, γεγονός που περιορίζει τη δυνατότητα ριζοσπαστικών διπλωματικών παρεμβάσεων (Hunter, 2010).

Η συζήτηση γύρω από τον χαρακτήρα του πολιτικού καθεστώτος του Ισραήλ αναδεικνύει κρίσιμες πτυχές για την αποτελεσματικότητα της ευρωπαϊκής πολιτικής. Η πολιτική σύνθεση της ισραηλινής κοινωνίας και ο χαρακτήρας του πολιτικού της καθεστώτος επηρεάζουν άμεσα τη στάση της απέναντι στην ευρωπαϊκή διπλωματία. Η συζήτηση γύρω από την ταξινόμηση του Ισραήλ ως φιλελεύθερης δημοκρατίας, εθνοκρατίας ή υβριδικού καθεστώτος δείχνει τη ρευστότητα της πολιτικής του ταυτότητας, γεγονός που αντανακλάται και στις εσωτερικές σχέσεις με την αραβοπαλαιστινιακή μειονότητα. Όπως δείχνει συγκριτική έρευνα, η μειονότητα αυτή παραμένει κοινωνικά διαχωρισμένη και πολιτικά υποεκπροσωπούμενη, ενώ το ισραηλινό πολιτικό σύστημα αποφεύγει τη θεσμική ενσωμάτωσή της, εφαρμόζοντας πρακτικές που ενισχύουν την περιθωριοποίηση και τη θεσμική ασυμμετρία. Αυτό επηρεάζει αρνητικά τις προοπτικές για μια πραγματικά πολυεθνική και αντιπροσωπευτική διαχείριση του Παλαιστινιακού ζητήματος, προκαλώντας ερωτήματα σχετικά με τη δημοκρατική ποιότητα της ισραηλινής διακυβέρνησης (Zeedan, 2019). Οι διαφορετικές προσεγγίσεις γύρω από τον ορισμό του Ισραήλ – είτε ως εθνοδημοκρατία είτε ως δημοκρατία με σοβαρές ελλείψεις – υπονομεύουν τη δυνατότητα της ΕΕ να διαμορφώσει συνεκτική και αξιόπιστη στρατηγική πίεσης, καθώς το ίδιο το κράτος-εταίρος παρουσιάζει θεσμικές παθογένειες και περιορισμένη πολιτική βούληση για ουσιαστικό διάλογο με τη μειονότητα και κατ' επέκταση με την Παλαιστινιακή πλευρά.

3.5 Η Εξέλιξη του Ρόλου των ΗΠΑ στο Παλαιστινιακό (1990–2006)

3.5.1 Συμφωνίες του Όσλο (1993, 1995)

Οι Συμφωνίες του Όσλο αποτελούν ιστορική καμπή στη διαδικασία επίλυσης του Παλαιστινιακού ζητήματος, καθώς σηματοδότησαν την πρώτη φορά που το Ισραήλ και η Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (PLO) αναγνώρισαν αμοιβαία τη νομιμότητα ύπαρξής τους και δεσμεύτηκαν σε μια πορεία διαπραγματεύσεων για τη διευθέτηση της σύγκρουσης (Quandt, 2005). Το Όσλο I (1993) και το Όσλο II (1995) καθόρισαν ένα πλαίσιο πενταετούς μεταβατικής περιόδου, κατά την οποία θα συζητούνταν τα κρίσιμα ζητήματα του τελικού καθεστώτος, όπως η Ιερουσαλήμ, οι πρόσφυγες, οι εποικισμοί και τα σύνορα. Παράλληλα, συγκροτήθηκε η Παλαιστινιακή Αρχή ως ενδιάμεσος θεσμός για την προσωρινή αυτοδιοίκηση στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη (Hassan, 2010). Οι συμφωνίες βασίστηκαν στη σταδιακή προσέγγιση της οικοδόμησης εμπιστοσύνης και εδαφικής απόσυρσης, χωρίς όμως να περιλαμβάνουν επαρκείς εγγυήσεις εφαρμογής ή σαφείς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, γεγονός που οδήγησε σε στασιμότητα και υπονόμηση των συνομιλιών (Rynhold, 2008). Παρά την υποστήριξη της διεθνούς κοινότητας, και κυρίως των Ηνωμένων Πολιτειών, η ασυμμετρία ισχύος μεταξύ των μερών και η πολιτική πόλωση, τόσο εντός του Ισραήλ όσο και της Παλαιστινιακής κοινωνίας, συνέβαλαν στην αποτυχία των διαδοχικών φάσεων εφαρμογής (Chomsky, 2015). Σε αυτό το πλαίσιο, αναδεικνύεται και η προβληματική σχέση ανάμεσα στον ένοπλο αγώνα και τη διαδικασία κρατικής οικοδόμησης της Παλαιστινιακής Αρχής, όπως τονίζει και η ανάλυση για τη συγκρουσιακή πολιτική παρακαταθήκη της PLO (Sayigh, 1997).

Οι Συμφωνίες του Όσλο (1993 και 1995) αποτέλεσαν κρίσιμη καμπή στο Παλαιστινιακό, καθώς για πρώτη φορά αναγνωρίστηκε αμοιβαία η ύπαρξη Ισραήλ και Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (PLO), εγκαινιάζοντας μια μεταβατική περίοδο πέντε ετών με στόχο τη σταδιακή επίλυση βασικών ζητημάτων του τελικού καθεστώτος, όπως η Ιερουσαλήμ, οι πρόσφυγες και οι εποικισμοί (Sayigh, 1997). Ωστόσο, η ειρηνευτική διαδικασία που εγκαινιάστηκε με τις συμφωνίες του Όσλο αποδείχθηκε ελλιπής και προβληματική τόσο θεσμικά όσο και πολιτικά. Η διαδικασία ακολούθησε μια σταδιακή, φαινομενικά αμοιβαία προσέγγιση

βασισμένη στην «αρχή της εμπιστοσύνης», χωρίς όμως να διαθέτει ισχυρούς μηχανισμούς επιβολής και χωρίς να διασφαλίζεται η ισότητα ισχύος μεταξύ των μερών (Lustick, 2001).

Στο εσωτερικό του Ισραήλ, η εθνικιστική Δεξιά και το εποικιστικό κίνημα εξέλαβαν τις συμφωνίες ως απειλή στην εθνική κυριαρχία, ενώ στην παλαιστινιακή πλευρά, οργανώσεις όπως η Χαμάς τις απέρριψαν ως εργαλείο υποταγής και απεμπόλησης βασικών εθνικών διεκδικήσεων (Kristianasen, 1999; Finkelstein, 2003). Η αμερικανική εμπλοκή, αντί να διασφαλίσει ουδετερότητα, ενίσχυσε την ασυμμετρία, λειτουργώντας υπέρ του Ισραήλ, τόσο σε επίπεδο πολιτικής κάλυψης όσο και σε στρατηγική υποστήριξη (Thrall, 2017). Η εδραίωση της Παλαιστινιακής Αρχής λειτούργησε εν μέρει ως μηχανισμός διαχείρισης της κατοχής και όχι ως στέρεη βάση για κυρίαρχη κρατική συγκρότηση (Sayigh, 2001). Η συνέχιση των εποικισμών, η απουσία λογοδοσίας και οι ανισορροπίες στο πλαίσιο εφαρμογής οδήγησαν σε από-νομιμοποίηση της διαδικασίας, υποσκάπτοντας τη βιωσιμότητα της ειρήνης (Wilcox, 2020; Khalidi, 2006).

Αρκετοί μελετητές επισημαίνουν ότι η διαδικασία του Όσλο λειτουργούσε περισσότερο ως εργαλείο διαχείρισης της κρίσης παρά ως ουσιαστική επίλυση της σύγκρουσης. Υπό αυτό το πρίσμα, οι συμφωνίες εδραίωσαν μια μορφή «παγίδας διαπραγμάτευσης», καθώς η εναλλαγή μεταβατικών συμφωνιών δημιουργούσε την ψευδαίσθηση προόδου χωρίς πραγματική αλλαγή επί του εδάφους (Parré, 2006). Η κατοχή κανονικοποιήθηκε, ενώ η αποτυχία επίτευξης τελικής λύσης επιδείνωσε το έλλειμμα εμπιστοσύνης και τη ριζοσπαστικοποίηση (Finkelstein, 2003; Thrall, 2017). Η αποτυχία της διεθνούς κοινότητας να επιβάλει την εφαρμογή των συμφωνηθέντων, σε συνδυασμό με τις εσωτερικές αντιδράσεις και τις ανισορροπίες ισχύος, ενίσχυσε την αίσθηση ματαιότητας στις παλαιστινιακές κοινότητες, επιβεβαιώνοντας τη δομική ασυμμετρία της ειρηνευτικής διαδικασίας (Makdisi, 2010).

3.5.2 Camp David 2000 και Ενίσχυση της Δυσπιστίας

Η διάσκεψη του Camp David το 2000 αποτέλεσε σημείο-σταθμό στη σύγχρονη ιστορία του Παλαιστινιακού, όχι μόνο για την αποτυχία της, αλλά και για τις συνέπειες που προκάλεσε στις μελλοντικές προσπάθειες ειρήνευσης. Παρά τη συμμετοχή των Ηνωμένων Πολιτειών και τις υψηλές προσδοκίες που καλλιεργήθηκαν, η διάσκεψη δεν κατέληξε σε συμφωνία. Ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Εχούντ Μπαράκ κατέθεσε μια πρόταση η οποία παρουσιάστηκε από το

αμερικανικό και ισραηλινό αφήγημα ως «γενναιόδωρη» (Mendes, 2004, σ. 16· Lustick, 2001, σ. 2). Ωστόσο, από την παλαιστινιακή πλευρά, η πρόταση αυτή θεωρήθηκε ανεπαρκής, αφού δεν ικανοποιούσε τα βασικά αιτήματά τους: αποχώρηση από όλα τα κατεχόμενα εδάφη, δίκαιη λύση στο προσφυγικό και αναγνώριση κυριαρχίας στην Ανατολική Ιερουσαλήμ (Finkelstein, 2003).

Ο Γιασέρ Αραφάτ και η παλαιστινιακή διαπραγματευτική ομάδα απέρριψαν την πρόταση, υποστηρίζοντας ότι αυτή αγνοούσε τις βασικές αρχές του διεθνούς δικαίου και νομιμοποιούσε την συνέχιση της κατοχής υπό διαφορετική μορφή (Thrall, 2017). Αν και δεν υπήρξε επίσημη συμφωνία, η απόρριψη της πρότασης από τους Παλαιστίνιους παρουσιάστηκε διεθνώς –κυρίως από τις ΗΠΑ και το Ισραήλ– ως απόδειξη της παλαιστινιακής αδιαλλαξίας. Έτσι, ενισχύθηκε το αφήγημα ότι «δεν υπάρχει παρτενέρ για ειρήνη» (Chomsky, 2015).

Ωστόσο, σύμφωνα με μελέτες όπως αυτή του Lustick (2001), η αποτυχία του Camp David δεν οφειλόταν στην έλλειψη καλής θέλησης από τους Παλαιστίνιους, αλλά στη δομή και τις προϋποθέσεις των ίδιων των διαπραγματεύσεων. Η ισραηλινή πλευρά διατήρησε σημαντικά πλεονεκτήματα ισχύος κατά τη διάρκεια των συνομιλιών, ενώ η αμερικανική μεσολάβηση δεν εξασφάλισε ουδετερότητα ή ουσιαστικές εγγυήσεις. Το διαπραγματευτικό πλαίσιο ήταν βαθιά ανισοβαρές, γεγονός που υπονόμωσε την εμπιστοσύνη και τη δυνατότητα επίτευξης ισόρροπης συμφωνίας (Pappé, 2006).

Η αποτυχία της διάσκεψης είχε σοβαρές συνέπειες. Στο Ισραήλ, οι συντηρητικοί πολιτικοί και τα μέσα ενημέρωσης χρησιμοποίησαν το γεγονός για να ενισχύσουν τη θέση ότι δεν υπάρχει αξιόπιστος συνομιλητής στην παλαιστινιακή πλευρά. Αντίστοιχα, στους Παλαιστίνιους επικράτησε ένα κλίμα απογοήτευσης και δυσπιστίας, το οποίο ενίσχυσε το έδαφος για την έναρξη της Δεύτερης Ιντιφάντα (Sayigh, 2001· Khalidi, 2006).

Η γενικότερη αίσθηση ήταν ότι οι ειρηνευτικές διαδικασίες δεν οδηγούσαν πουθενά, αλλά αντίθετα συνέβαλαν στην εδραίωση της ισχύος του Ισραήλ στα κατεχόμενα εδάφη. Η αποτυχία του Camp David ενίσχυσε τη ριζοσπαστικοποίηση και από τις δύο πλευρές και ανέδειξε την ανάγκη για μια νέα προσέγγιση βασισμένη στην αμοιβαία αναγνώριση, τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την ουσιαστική συμμετρία στις διαπραγματεύσεις.

3.5.3 Η 2η Ιντιφάντα και η Αμερικανική Διάβρωση

Η Δεύτερη Ιντιφάντα, η οποία ξέσπασε τον Σεπτέμβριο του 2000, αποτέλεσε την πλέον βίαιη και παρατεταμένη φάση της ισραηλινοπαλαιστινιακής σύγκρουσης μετά τις Συμφωνίες του Όσλο. Η επίσκεψη του Αριέλ Σαρόν στο τέμενος Αλ-Άκσα λειτούργησε ως καταλύτης, ωστόσο η ένταση είχε ήδη συσσωρευτεί λόγω της αποτυχίας του Camp David και της διάχυτης απογοήτευσης στους Παλαιστίνιους για τη στασιμότητα της ειρηνευτικής διαδικασίας (Mock et al., 2014). Η ένοπλη σύγκρουση που ακολούθησε είχε ως αποτέλεσμα εκατοντάδες νεκρούς και από τις δύο πλευρές, καταστροφή βασικών υποδομών στην Παλαιστινιακή Αρχή, και συνολική υποβάθμιση της διαπραγματευτικής ατμόσφαιρας. Το ισραηλινό αφήγημα περί τρομοκρατίας και ασφάλειας κυριάρχησε στα διεθνή μέσα, επηρεάζοντας καθοριστικά και τη στάση των ΗΠΑ, οι οποίες έτειναν να υιοθετούν πλήρως τη θέση του Τελ Αβίβ, υπονομεύοντας τον ρόλο τους ως ουδέτερος διαμεσολαβητής (Finkelstein, 2003).

Η διαχείριση της κρίσης από τις ΗΠΑ επικρίθηκε ευρέως, καθώς απέτυχαν να αναλάβουν πρωτοβουλία αποκλιμάκωσης, περιοριζόμενες σε ρητορικές εκκλήσεις για αυτοσυγκράτηση. Η έλλειψη πίεσης προς την Ισραηλινή πλευρά και η σιωπηρή αποδοχή στρατιωτικών επιχειρήσεων στη Δυτική Όχθη ενίσχυσαν την εντύπωση ότι η Ουάσιγκτον δεν επιθυμούσε πλέον να διατηρεί τα προσχήματα της ουδετερότητας (Pratiwi et al., 2020). Παράλληλα, η αμερικανική διπλωματία υπό την κυβέρνηση Τζορτζ Μπους εστίασε στον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» μετά το 2001, γεγονός που υποβάθμισε περαιτέρω το παλαιστινιακό ζήτημα από την ατζέντα της Ουάσιγκτον, καθιστώντας την παρέμβασή της σταδιακά αποσπασματική και μονομερή (Slater, 2002). Η 2η Ιντιφάντα υπήρξε σημείο καμπής, καθώς κλόνισε την εμπιστοσύνη των Παλαιστίνιων απέναντι στις ΗΠΑ ως ρυθμιστικό παράγοντα. Η αμερικανική στήριξη προς το Ισραήλ ενίσχυσε, μεταξύ άλλων, και την ενδυνάμωση ριζοσπαστικών παλαιστινιακών πολιτικών οργανώσεων, όπως η Χαμάς και η Ισλαμική Τζιχάντ, ιδιαίτερα μετά την αποτυχία των Συμφωνιών του Όσλο και τη διάψευση των ελπίδων για δίκαιη επίλυση της σύγκρουσης (Kristianasen, 1999· Sayigh, 2001).

3.5.4 Από τον Αραφάτ στον Αμπάς

Η μετάβαση ηγεσίας από τον Γιάσερ Αραφάτ στον Μαχμούντ Αμπάς αποτέλεσε κρίσιμη καμπή στην παλαιστινιακή πολιτική σκηνή, σηματοδοτώντας την απαρχή μιας περιόδου σχετικής

σταθερότητας αλλά και πολιτικού αναπροσανατολισμού. Ο θάνατος του Αραφάτ το 2004 έκλεισε έναν κύκλο πολιτικής και συμβολικής ηγεμονίας, με έντονα χαρισματικά χαρακτηριστικά, αλλά και αντιφάσεις, κυρίως ως προς την αμφιταλάντευση μεταξύ ένοπλου αγώνα και διαπραγματεύσεων (Khalidi, 2006). Ο Αμπάς, ο οποίος εξελέγη πρόεδρος της Παλαιστινιακής Αρχής το 2005, εκπροσωπεί τη ρεαλιστική και διπλωματική πτέρυγα του Fatah, επιχειρώντας να εδραιώσει τη διεθνή αναγνώριση της Παλαιστινιακής Αρχής μέσω θεσμικής ανασυγκρότησης και προσφυγής σε πολυμερείς οργανισμούς. Ωστόσο, η θητεία του συνέπεσε με την αυξανόμενη απογοήτευση του παλαιστινιακού λαού για την πορεία των διαπραγματεύσεων, γεγονός που οδήγησε στην ενίσχυση της Hamas και τη ντε φάκτο διχοτόμηση Παλαιστινιακών Εδαφών (Mock et al., 2014). Σε αυτό το νέο πλαίσιο, οι Ηνωμένες Πολιτείες διατήρησαν τον ρόλο του επίσημου διαμεσολαβητή, αλλά με σημαντικά ελλείμματα αξιοπιστίας και επιρροής. Παρά τη στήριξη προς τον Αμπάς και τις χρηματοδοτήσεις στην Παλαιστινιακή Αρχή, η έλλειψη πίεσης προς το Ισραήλ για την παύση των εποικισμών και την αποδοχή ενός χρονοδιαγράμματος για τις διαπραγματεύσεις περιόρισε τη δυνατότητα επιτυχούς διαμεσολάβησης (Quandt, 2005). Αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάληψη της εξουσίας από τον Αμπάς συνέπεσε με την κλιμάκωση των επιθέσεων και αντιποίνων μεταξύ Χαμάς και Ισραήλ, καθιστώντας δύσκολη τη σταθεροποίηση της διαπραγματευτικής διαδικασίας. Η απουσία εσωτερικής παλαιστινιακής ενότητας αποτέλεσε επιπλέον εμπόδιο για οποιαδήποτε ουσιαστική πρωτοβουλία ειρήνης με αμερικανική διαμεσολάβηση (Finkelstein, 2003).

Η μετάβαση εξουσίας μετά τον θάνατο του Αραφάτ δεν σήμανε απλώς μια αλλαγή προσώπου, αλλά μια προσπάθεια μετατόπισης της παλαιστινιακής πολιτικής από το πεδίο του αγώνα στη διπλωματική διαπραγμάτευση. Ο Αμπάς προσπάθησε να φέρει σταθερότητα, να ενισχύσει τη θεσμικότητα και να προσεγγίσει τη διεθνή κοινότητα με όρους «νομιμότητας», επιδιώκοντας την αναγνώριση ενός ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους μέσω διεθνών θεσμών και οργανισμών (Abujaber, 2022, σ. 231). Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση δεν έπεισε ευρέως τον παλαιστινιακό λαό, ο οποίος ένιωθε ότι δεν υπήρξε ουσιαστική πρόοδος στο πεδίο – ιδιαίτερα μετά την αδυναμία των ΗΠΑ να ασκήσουν αποφασιστική πίεση στο Ισραήλ για τη διακοπή των εποικισμών και την προώθηση ενός χρονοδιαγράμματος ειρήνης. Όπως παρατηρεί και ο Tabraz (2005, σ. 355), η διαδοχή του Αραφάτ από τον Αμπάς δημιούργησε ελπίδες για ειρηνική εξέλιξη, αλλά η ασυμφωνία μεταξύ των πολιτικών φραξιών και η έλλειψη εσωτερικής ενότητας υπονόμευσαν τις προσπάθειες. Η σύγκρουση με τη Hamas, που είχε ισχυρότερη λαϊκή απήχηση στη Γάζα, υπονόμευσε περαιτέρω την αξιοπιστία της Παλαιστινιακής Αρχής, καθιστώντας την αμερικανική

διαμεσολάβηση στα μάτια πολλών Παλαιστινίων όχι μόνο αναποτελεσματική αλλά και ετεροβαρή.

3.5.5 Chomsky και Khalidi για τις ΗΠΑ ως "πλασματικό" διαμεσολαβητή

Η άποψη ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες λειτουργούν όχι ως ουδέτερος, αλλά ως "πλασματικός" ή προκατειλημμένος διαμεσολαβητής στο Παλαιστινιακό ζήτημα, αποτελεί βασική θέση τόσο στη σκέψη του Noam Chomsky όσο και του Rashid Khalidi. Οι δύο στοχαστές, από διαφορετικές αφετηρίες αλλά με συγκλίνουσες αναλύσεις, επισημαίνουν ότι η αμερικανική πολιτική στερείται της αναγκαίας ισορροπίας που απαιτεί η διαμεσολάβηση μεταξύ δύο πλευρών. Ο Chomsky υπογραμμίζει ότι οι ΗΠΑ δεν ασκούν πραγματική πίεση προς το Ισραήλ για να τηρήσει τις αποφάσεις του ΟΗΕ ή να αποσυρθεί από τα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη. Αντιθέτως, παρέχουν πολιτική, στρατιωτική και οικονομική στήριξη, η οποία καθιστά τις ΗΠΑ ουσιαστικό μέρος της σύγκρουσης και όχι αξιόπιστο διαμεσολαβητή. Επιπλέον, ο ίδιος αποδομεί τον ρόλο των ΗΠΑ ως "ειρηνοποιού", επισημαίνοντας ότι τα διαπραγματευτικά σχήματα που πρότειναν συχνά διατηρούν βασικές συνιστώσες της ισραηλινής κατοχής και αποκλείουν τη δυνατότητα παλαιστινιακής αυτοδιάθεσης (Chomsky, 2015, 56).

Παρόμοια θέση υιοθετεί και ο Khalidi, ο οποίος εστιάζει στη μακροχρόνια συστημική στήριξη των ΗΠΑ προς το Ισραήλ, υποστηρίζοντας ότι η Ουάσινγκτον χρησιμοποιεί τη μεσολάβηση ως εργαλείο διατήρησης του status quo. Στις ιστορικές του αναλύσεις, αναδεικνύει τρεις χαρακτηριστικές στιγμές: τις Συμφωνίες του Camp David τις Συμφωνίες του Όσλο και τις προσπάθειες υπό τη διοίκηση Τζορτζ Γ. Μπους (2001–2009). Σε καθεμία από αυτές τις περιπτώσεις, οι ΗΠΑ δεν λειτούργησαν ως εγγυητές ισότητας, αλλά ως φορείς πολιτικής προστασίας του Ισραήλ (Khalidi, 2013, 62). Συνεπώς, η έννοια του "πλασματικού" διαμεσολαβητή προκύπτει από την ασυμμετρία στις σχέσεις εξουσίας, η οποία υπονομεύει κάθε προοπτική δίκαιης διευθέτησης. Η πολιτική αυτή έχει οδηγήσει σε απογοήτευση στον παλαιστινιακό λαό και έχει τροφοδοτήσει την άνοδο εναλλακτικών δρώντων, όπως η Ε.Ε. και τα Ηνωμένα Έθνη, ως εναλλακτικές φωνές στη διαδικασία ειρήνευσης (Khalidi, 2017).

Η "κισινγκεριανή" διπλωματία αποτέλεσε την αφετηρία μιας αμερικανικής στρατηγικής που προτίμησε τη διαχείριση των συγκρούσεων και τη διατήρηση ισορροπιών αντί της άμεσης

επίλυσης. Η προσέγγιση αυτή, βασισμένη σε ένα μείγμα ρεαλισμού και επιδέξιας χρήσης της ισχύος, αναδεικνύει την προτεραιότητα των γεωστρατηγικών στόχων έναντι της ανθρωπιστικής διευθέτησης. Το έργο φωτίζει τις σύνθετες διαστάσεις του ρόλου των ΗΠΑ στην περιοχή, από τη βαθιά προσωπική δέσμευση του Κίσινγκερ ως προσώπου μέχρι τη στρατηγική ανάσχεσης που υιοθέτησε προς το Ισραήλ και τον αραβικό κόσμο. Παρότι ορισμένες πτυχές, όπως η παράκαμψη του Παλαιστινιακού και η αδιαφάνεια στη χρήση πληροφοριών, κριτικάρονται ως αδυναμίες, η διπλωματική του κληρονομιά παραμένει σημείο αναφοράς στις μεταγενέστερες αμερικανικές παρεμβάσεις (Indyk, 2021).

Επίσης, οι μεταβολές που προκάλεσε η Αραβική Άνοιξη, αναδεικνύουν τη γεωπολιτική αστάθεια στην οποία βρέθηκε το Ισραήλ εξαιτίας της κατάρρευσης φιλοδουτικών καθεστώτων και της ανόδου ισλαμιστικών δυνάμεων στην Αίγυπτο, την Τυνησία και αλλού. Παρά την αρχική ελπίδα ότι οι ανατροπές θα εξυπηρετούσαν τα στρατηγικά συμφέροντα του Ισραήλ, προκάλεσαν αβεβαιότητα ως προς τις περιφερειακές ισορροπίες, κυρίως λόγω της αυξημένης επιρροής του Ιράν και των μεταβαλλόμενων συμμαχιών (Voller, 2012). Ιδιαίτερα κρίσιμη υπήρξε η αδυναμία των Παλαιστινίων να διαμορφώσουν κοινή στρατηγική και να κεφαλαιοποιήσουν τις περιφερειακές εξελίξεις. Αντί για ενίσχυση της ενότητας, καταγράφηκαν εντάσεις μεταξύ των πολιτικών φορέων, ιδίως μεταξύ Fatah και Hamas, και διαρκής κρίση νομιμοποίησης στους κόλπους της Παλαιστινιακής Αρχής (Sayigh, 2001).

Η αναζωπύρωση του παλαιστινιακού μετώπου κατά την περίοδο 2011–2014 δεν εκδηλώθηκε ως αποτέλεσμα ενός κεντρικού πολιτικού σχεδίου αλλά κυρίως μέσω των κινητοποιήσεων στη Δυτική Όχθη και των ένοπλων επιθέσεων από τη Γάζα. Παρά την αυξημένη ρητορική εναντίωσης στο status quo, δεν υπήρξε ούτε ενιαία αφήγηση, ούτε στρατηγική ενοποίηση (Abujaber, 2022). Οι εσωτερικές αυτές αδυναμίες περιόρισαν τη διαπραγματευτική ισχύ των Παλαιστινίων και ενίσχυσαν την ισραηλινή θέση περί απουσίας «αξιόπιστου εταίρου για την ειρήνη». Η στασιμότητα των διαπραγματεύσεων σε συνδυασμό με την ισχυρή στρατηγική υποστήριξη των ΗΠΑ προς το Ισραήλ και την αποδυνάμωση των περιφερειακών δρώντων, όπως η Συρία και η Λιβύη, ενίσχυσαν την τάση για διατήρηση του status quo εκ μέρους της ισραηλινής διπλωματίας (Mearsheimer & Walt, 2007). Η παλαιστινιακή αδυναμία κεφαλαιοποίησης της «Αραβικής Άνοιξης» δεν σηματοδότησε μόνο αποτυχία στρατηγικής προσαρμογής, αλλά λειτούργησε καταλυτικά στην ανάδυση μιας αίσθησης απογοήτευσης και παραίτησης, η οποία εντάθηκε από την αυξανόμενη καταστολή και τους εποικισμούς (Parré, 2006). Η ισραηλινή στρατηγική

ερμήνευσε τις εξελίξεις με γνώμονα μια κουλτούρα πολιορκίας (siege mentality), σύμφωνα με την οποία κάθε μεταβολή στην ευρύτερη περιοχή μεταφράζεται σε απειλή ασφαλείας, γεγονός που ενίσχυσε την τάση στρατιωτικοποίησης και τη λογική της αποτροπής, αντί της διαπραγμάτευσης. Σε αυτό το πλαίσιο, οι εξελίξεις που πυροδότησε η Αραβική Άνοιξη δεν ενίσχυσαν τον παλαιστινιακό αγώνα αλλά εδραίωσαν την αποδυνάμωσή του στο γεωπολιτικό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Από τον Ομπάμα στον Τραμπ: Το τέλος της ουδετερότητας

Η μετάβαση από τη διακυβέρνηση του Μπαράκ Ομπάμα σε αυτή του Ντόναλντ Τραμπ συνιστά καθοριστικό σημείο καμπής στην εξωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών στο Παλαιστινιακό ζήτημα. Ενώ η πολιτική Ομπάμα διατήρησε ορισμένα συμβολικά και θεσμικά χαρακτηριστικά προσήλωσης στη λύση των δύο κρατών, η διακυβέρνηση Τραμπ ακύρωσε έμπρακτα το παραδοσιακό αφήγημα της Ουάσινγκτον ως ουδέτερου μεσολαβητή. Η σύγκριση των δύο προεδριών αποκαλύπτει μια θεμελιώδη αλλαγή στην αμερικανική στρατηγική, από μια προσέγγιση περιορισμένης εξισορρόπησης προς μια πολιτική αποκάλυπτης σύμπλευσης με τις ισραηλινές θέσεις. Κατά την περίοδο Ομπάμα, η αμερικανική πολιτική επεδίωξε μερική αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των Παλαιστινίων, εστιάζοντας σε πρωτοβουλίες όπως η στήριξη προς την UNRWA και η καταδίκη των εποικισμών στο ΣΑ του ΟΗΕ το 2016, όταν οι ΗΠΑ απείχαν από την ψηφοφορία αντί να ασκήσουν βέτο. Αυτή η απόφαση θεωρήθηκε ένα μήνυμα υπέρ της διεθνούς νομιμότητας και των δικαιωμάτων των Παλαιστινίων. Ωστόσο, η έλλειψη επιβολής δεσμεύσεων και η αδυναμία επαναφοράς των διαπραγματεύσεων οδήγησαν τελικά σε απογοήτευση και στασιμότητα στο μέτωπο της ειρήνης (Pratiwi et al., 2020).

Αντίθετα, η διοίκηση Τραμπ σηματοδότησε μια εντελώς νέα περίοδο, στην οποία εγκαταλείφθηκαν ακόμη και οι ελάχιστες συμβολικές ισορροπίες προηγούμενων κυβερνήσεων. Η αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσας του Ισραήλ και η μεταφορά της αμερικανικής πρεσβείας εκεί, η απόσυρση από τη χρηματοδότηση της UNRWA και η υποστήριξη των Συμφωνιών του Αβραάμ κατέδειξαν τη μετατόπιση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής σε πλήρη στρατηγική σύγκλιση με τις ισραηλινές θέσεις. Η κορύφωση αυτής της προσέγγισης ήρθε με την παρουσίαση του λεγόμενου "Deal of the Century", ενός ειρηνευτικού σχεδίου που συντάχθηκε μονομερώς από τις ΗΠΑ χωρίς διαβούλευση με την παλαιστινιακή ηγεσία. Το σχέδιο προέβλεπε ισραηλινή κυριαρχία στην κοιλάδα του Ιορδάνη, τη διατήρηση των εποικισμών και ένα

ακρωτηριασμένο παλαιστινιακό κράτος χωρίς έλεγχο συνόρων και στρατιωτική κυριαρχία. Οι Παλαιστίνιοι το απέρριψαν κατηγορηματικά, χαρακτηρίζοντάς το εργαλείο νομιμοποίησης της κατοχής και της εθνοτικής άνισης μεταχείρισης. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ρόλος των ΗΠΑ δεν μπορεί να θεωρηθεί διαμεσολαβητικός, αλλά μάλλον διευκολυντικός της εδραίωσης ισραηλινής ισχύος στο έδαφος (Mearsheimer & Walt, 2007).

Η διοίκηση Τραμπ σηματοδότησε μια ριζική αλλαγή στην αμερικανική προσέγγιση ως προς την ισραηλινοπαλαιστινιακή σύγκρουση, εγκαταλείποντας ακόμη και τις ελάχιστες ισορροπίες προηγούμενων διοικήσεων. Η αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσας του Ισραήλ, η μεταφορά της αμερικανικής πρεσβείας, η διακοπή της χρηματοδότησης της UNRWA και η μονομερής στήριξη στις Συμφωνίες του Αβραάμ συνέθεσαν ένα νέο πολιτικό πλαίσιο πλήρους ευθυγράμμισης με την ισραηλινή στρατηγική. Η κορύφωση αυτής της πολιτικής αποτυπώθηκε στο λεγόμενο "Deal of the Century", ένα σχέδιο που σχεδιάστηκε χωρίς διαβούλευση με την παλαιστινιακή πλευρά και χωρίς πρόνοια για το διεθνές δίκαιο ή για τα βασικά αιτήματα των Παλαιστινίων (Fraihat & Ezbidi, 2023). Το σχέδιο αυτό πρότεινε ένα κατακερματισμένο παλαιστινιακό κράτος χωρίς πραγματική κυριαρχία, αποσυνδεδεμένο από την Ιερουσαλήμ και χωρίς δικαίωμα επιστροφής των προσφύγων, με αντάλλαγμα οικονομικά κίνητρα (Elgindy, 2019· Falah, 2021).

Η πλήρης απουσία της Παλαιστινιακής Αρχής από τον σχεδιασμό της νέας περιφερειακής αρχιτεκτονικής, και η μετατροπή της αμερικανικής πολιτικής σε εργαλείο πίεσης υπέρ του Ισραήλ, επανέφεραν έναν προτεκτορατικό λόγο σύμφωνα με τον οποίο η λύση θα επιβληθεί και όχι θα διαπραγματευθεί (Anziska, 2017). Όπως έχει επισημανθεί, το "Deal of the Century" αντικατοπτρίζει μια ιδεολογική στροφή του Λευκού Οίκου προς την αναγνώριση της ισραηλινής εδαφικής και στρατιωτικής κυριαρχίας ως δεδομένης, εξοβελίζοντας τη δυνατότητα για βιώσιμη λύση δύο κρατών (Khalidi, 2018). Η παλαιστινιακή πλευρά, απούσα όχι μόνο από τη διαβούλευση αλλά και από τη διπλωματική αναγνώριση ως ισότιμος εταίρος, περιθωριοποιήθηκε σε τέτοιο βαθμό ώστε το status της ως συνομιλήτη να τίθεται εν αμφιβόλω (Lazin, 2023). Αυτή η πρακτική εξάλειψη της παλαιστινιακής πολιτικής φωνής καταγράφεται από πολλούς αναλυτές ως καταλυτική για την αποσταθεροποίηση της ειρηνευτικής διαδικασίας και την ενίσχυση ριζοσπαστικών δρώντων.

Η κατάρρευση του ρόλου της Ουάσινγκτον ως ουδέτερου διαμεσολαβητή επιβεβαιώθηκε τόσο σε επίπεδο στρατηγικής φιλοσοφίας όσο και μέσω συγκεκριμένων πολιτικών πράξεων. Οι

διοικήσεις των Ρεπουμπλικανών υιοθέτησαν ρεαλιστικές προσεγγίσεις "συναλλαγής", ενισχύοντας τη στρατιωτική και διπλωματική υποστήριξη προς το Ισραήλ (Mearsheimer & Walt, 2007), ενώ οι Δημοκρατικοί επένδυσαν περισσότερο σε πολυμερή σχήματα, χωρίς όμως να αποστασιοποιούνται από τη θεμελιώδη φιλοϊσραηλινή προσέγγιση (Rynhold, 2008). Η σταδιακή απομάκρυνση από την ουδετερότητα έγινε ορατή ήδη από την περίοδο Ομπάμα, όταν, παρά την κριτική στους εποικισμούς, δεν ασκήθηκε ουσιαστική πίεση για την τήρηση των όρων του διεθνούς δικαίου (Quandt, 2005· Hunter, 2010).

Η πλήρης ρήξη επήλθε υπό την διοίκηση Τραμπ, όταν οι ΗΠΑ αναγνώρισαν μονομερώς την Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσα του Ισραήλ, απέσυραν τη χρηματοδότηση προς την UNRWA και κατήργησαν τη στρατηγική του "δύο κρατών" από τη ρητορική τους, υιοθετώντας το σχέδιο "Deal of the Century" που αγνοούσε πλήρως τις παλαιστινιακές θέσεις (Elgindy, 2019· Fraihat & Ezbidid, 2023). Όπως επισημαίνεται από πολλούς αναλυτές, η παλαιστινιακή ηγεσία αποκλείστηκε από κάθε διαπραγματευτική διαδικασία, ενώ οι ΗΠΑ επένδυσαν αποκλειστικά σε διμερείς σχέσεις με το Ισραήλ και περιφερικούς συμμάχους, παρακάμπτοντας το παλαιστινιακό ζήτημα ως κεντρικό θέμα (Lazin, 2023· Falah, 2021).

Η μεθοδολογική αποδοχή του ισραηλινού αφηγήματος και η θεσμική κατοχύρωση της υποστήριξης προς την ισραηλινή στρατηγική μετέβαλαν τη φύση της μεσολάβησης σε ανοιχτή στρατηγική σύμπραξη. Κατ' επέκταση, η Ουάσινγκτον έχασε την αποδοχή τόσο της Παλαιστινιακής Αρχής όσο και ευρύτερα της διεθνούς κοινότητας ως ουδέτερου διαμεσολαβητή (Khalidi, 2017), ενώ αναδείχθηκε ως ο πιο σημαντικός παράγοντας εδραίωσης του status quo και όχι ως φορέας αλλαγής.

4.1 Ομπάμα: Στήριξη Παλαιστινίων, αποστασιοποίηση από Ισραήλ

Κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Μπαράκ Ομπάμα (2009–2017), παρατηρείται αξιοσημείωτη μετατόπιση στη στάση των Ηνωμένων Πολιτειών απέναντι στο Ισραήλ και την Παλαιστινιακή Αρχή. Αν και οι στρατηγικοί δεσμοί με το Ισραήλ διατηρήθηκαν, ο Ομπάμα προσπάθησε να αποστασιοποιηθεί από ορισμένες αμφιλεγόμενες πολιτικές της ισραηλινής κυβέρνησης, κυρίως την επέκταση των εποικισμών στη Δυτική Όχθη, οι οποίοι θεωρούνται παραβίαση του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου (International Committee of the Red Cross,

1949). Η κυβέρνηση Ομπάμα υποστήριξε δημοσίως τη λύση των δύο κρατών και, το 2012, επέτρεψε την αναγνώριση της Παλαιστινιακής Αρχής ως κράτους-παρατηρητή στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, αποφεύγοντας το βέτο στο σχετικό ψήφισμα (Robinson, 2023). Η επιλογή αυτή αποτέλεσε ένδειξη διαφοροποίησης από την παραδοσιακά στενή υποστήριξη του Ισραήλ και επέτρεψε την πολιτική ενίσχυση της Παλαιστινιακής πλευράς σε διεθνές επίπεδο. Ο Ομπάμα χαρακτήρισε το παλαιστινιακό "ανοιχτή πληγή που συνεχίζει να αιμορραγεί" και τόνισε δημόσια ότι «η ειρήνη δεν μπορεί να επιβληθεί από έξω» αλλά απαιτεί συμβιβασμό και από τις δύο πλευρές (Elgindy, 2019). Στην ιστορική του ομιλία στο Κάιρο (2009), έκανε έκκληση για "μια δίκαιη και διαρκή λύση δύο κρατών" και δήλωσε πως η κατάσταση των Παλαιστινίων είναι "αφόρητη" (Fraihat & Ezbidid, 2023). Ωστόσο, παρά τις δηλώσεις αυτές, ο Ομπάμα απέφυγε τη λήψη δεσμευτικών μέτρων. Παρότι ζήτησε "πλήρες πάγωμα" των εποικισμών, δεν επέβαλε κυρώσεις όταν η κυβέρνηση Νετανιάχου αθέτησε τις δεσμεύσεις (Robinson, 2023). Η πίεση προς το Ισραήλ ασκήθηκε κυρίως στο πεδίο της διπλωματίας, με αποκορύφωμα την απόφαση των ΗΠΑ να απέχουν από την ψηφοφορία του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ το 2016 για την καταδίκη των εποικισμών (UNSCR 2334), αντί να την μπλοκάρουν όπως συνήθιζαν (Zeedan & Wilcoxson, 2021). Αυτή η στάση ερμηνεύεται από αρκετούς αναλυτές ως προσπάθεια εξισορρόπησης μεταξύ της παραδοσιακής συμμαχίας με το Ισραήλ και της επιθυμίας για αποκατάσταση της αμερικανικής αξιοπιστίας στον αραβικό κόσμο (Khalidi, 2013· Elgindy, 2019). Παρόλα αυτά, η προσέγγιση αυτή δεν κατάφερε να αντιστρέψει τη συνεχιζόμενη τάση σύγκλισης με το Ισραήλ, και τελικά, όπως σημειώνει ο Lustick (2020), ενίσχυσε το αδιέξοδο στην ειρηνευτική διαδικασία.

Παράλληλα, η κυβέρνηση Ομπάμα διατήρησε τη χρηματοδότηση της UNRWA και άλλων προγραμμάτων στήριξης των Παλαιστινίων, σε αντίθεση με τον διάδοχό του, Ντόναλντ Τραμπ (Zeedan & Wilcoxson, 2021). Η συνέχιση αυτής της στήριξης θεωρήθηκε από πολλούς ως απόπειρα εξισορρόπησης της πολιτικής προκατάληψης που χαρακτήριζε τις προηγούμενες αμερικανικές κυβερνήσεις. Ωστόσο, η πολιτική του Ομπάμα επικρίθηκε για τη διστακτικότητα και τη δυσκολία άσκησης ουσιαστικής πίεσης προς την ισραηλινή πλευρά. Παρά την επιμονή του για «πάγωμα» των εποικισμών, δεν ελήφθησαν συγκεκριμένα μέτρα πίεσης ή κυρώσεων όταν το Ισραήλ αγνόησε τις παροτρύνσεις της Ουάσιγκτον (Khalidi, 2013). Έτσι, ενώ υπήρξε φραστική διαφοροποίηση από προηγούμενες διοικήσεις, η επίδραση στην ουσία της ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης παρέμεινε περιορισμένη. Η προσέγγιση Ομπάμα, αν και διαφοροποιημένη σε επίπεδο ρητορικής και διπλωματικής στάσης, δεν κατάφερε να επιφέρει ουσιαστική μετατόπιση στο ισοζύγιο ισχύος ή να επαναφέρει τον διάλογο σε τροχιά βιώσιμης

λύσης. Ο απολογισμός του Μπαράκ Ομπάμα στο ζήτημα της ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνης χαρακτηρίζεται από απογοητευτική αδράνεια και απουσία καινοτομίας, καθώς ο Ομπάμα απέτυχε να εκπληρώσει τις υψηλές προσδοκίες που είχε δημιουργήσει, σε σχέση με τους προκατόχους του που είχαν κάνει σημαντικές πολιτικές παρεμβάσεις. Παρά τις αρχικές του προσπάθειες και ρητορικές δεσμεύσεις υπέρ της λύσης των δύο κρατών, ο Ομπάμα τελικά έμεινε στα λόγια, ακολουθώντας ουσιαστικά την πεπατημένη χωρίς ουσιαστική πρόοδο ή άσκηση πολιτικής πίεσης. Αυτή η στασιμότητα κινδυνεύει να ακυρώσει οριστικά τη δυνατότητα για λύση δύο κρατών και να αποτελέσει το κύριο χαρακτηριστικό της κληρονομιάς του στο Παλαιστινιακό (Engindy, 2016).

4.1.1 Στάση για εποικισμούς – ΟΗΕ 2012

Η στάση της κυβέρνησης Ομπάμα απέναντι στους ισραηλινούς εποικισμούς στη Δυτική Όχθη αποτέλεσε σημαντικό σημείο τριβής με την κυβέρνηση Νετανιάχου. Από την αρχή της θητείας του, ο Ομπάμα υιοθέτησε μια κριτική θέση, τονίζοντας ότι οι επεκτάσεις των εποικισμών υπονομεύουν τις προοπτικές για λύση δύο κρατών και παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο (United Nations, 1949). Οι Ηνωμένες Πολιτείες κάλεσαν επανειλημμένα το Ισραήλ να αναστείλει την εποικιστική δραστηριότητα, χωρίς ωστόσο να εφαρμόσουν κυρώσεις ή να προχωρήσουν σε πρακτικές ενέργειες πέραν των δηλώσεων.

Το 2012, η πολιτική αυτή διαφοροποιήθηκε από την παραδοσιακή αμερικανική στήριξη του Ισραήλ εκδηλώθηκε στην απόφαση της Ουάσιγκτον να μην ασκήσει βέτο στο ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για την αναγνώριση της Παλαιστινιακής Αρχής ως κράτους-παρατηρητή. Το ψήφισμα εγκρίθηκε με μεγάλη πλειοψηφία και ερμηνεύθηκε ως έμμεση αμφισβήτηση της μονομερούς ισραηλινής πολιτικής εποικισμών (Robinson, 2023).

Παρά την κριτική στάση της Ουάσιγκτον, οι ΗΠΑ επέμειναν στην ανάγκη επιστροφής στις διαπραγματεύσεις χωρίς προϋποθέσεις, γεγονός που συχνά ερμηνεύθηκε ως αδυναμία επιβολής ουσιαστικών όρων προς το Ισραήλ. Η έλλειψη πολιτικού κόστους για το Ισραήλ ενίσχυσε την άποψη ότι η αμερικανική παρέμβαση ήταν περιορισμένη σε επίπεδο ρητορικής και ότι η επίδρασή της στο πεδίο παρέμενε ελάχιστη (Khalidi, 2013). Οι αντιφατικές αυτές ενδείξεις πολιτικής αποστασιοποίησης, χωρίς όμως ανάλογες πρακτικές κυρώσεις, αποτύπωσαν τα όρια της

αμερικανικής ουδετερότητας κατά την περίοδο Ομπάμα.

4.1.2 Χρηματοδότηση UNRWA

Η στήριξη της κυβέρνησης Ομπάμα προς τους Παλαιστίνιους δεν περιορίστηκε στη ρητορική, αλλά επεκτάθηκε και σε πρακτικό επίπεδο, με σημαντική οικονομική ενίσχυση προς την Υπηρεσία Αρωγής και Έργων των Ηνωμένων Εθνών για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες (UNRWA). Οι Ηνωμένες Πολιτείες παρέμειναν, κατά την περίοδο της προεδρίας Ομπάμα, ο μεγαλύτερος χρηματοδότης της υπηρεσίας, συνεισφέροντας εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια ετησίως για την κάλυψη βασικών αναγκών των Παλαιστινίων σε υγεία, εκπαίδευση και κοινωνική πρόνοια (Robinson, 2023). Η στρατηγική αυτή επιλογή αντανάκλασε μια ευρύτερη πολιτική στόχευση για τη διατήρηση της κοινωνικής σταθερότητας στους παλαιστινιακούς πληθυσμούς και την αποτροπή ανθρωπιστικής κρίσης που θα μπορούσε να εντείνει τον κύκλο της βίας. Η χρηματοδότηση της UNRWA εκλαμβάνονταν επίσης ως μέσο διατήρησης της επιρροής των ΗΠΑ στην περιοχή, ειδικά σε μια περίοδο κατά την οποία η αξιοπιστία της Ουάσιγκτον ως μεσολαβητή είχε ήδη αρχίσει να αμφισβητείται (Lynk, 2023). Παρά τις αντιδράσεις από φιλοϊσραηλινά λόμπι στις ΗΠΑ, η κυβέρνηση Ομπάμα δεν προχώρησε σε περικοπές, διατηρώντας τη χρηματοδότηση ως σταθερό στοιχείο της πολιτικής της στη Μέση Ανατολή. Η επιλογή αυτή ερχόταν σε αντίθεση με την επόμενη διοίκηση, η οποία θα προχωρούσε σε ριζική ανατροπή της πολιτικής χρηματοδότησης προς την UNRWA.

4.2 Τραμπ: Κατάρρευση της διαμεσολάβησης

Η προεδρία Τραμπ σηματοδότησε μια θεμελιώδη μετατόπιση στην αμερικανική προσέγγιση ως προς το Παλαιστινιακό ζήτημα. Η αντίληψη της ουδετερότητας και του ρόλου των ΗΠΑ ως "έντιμου διαμεσολαβητή" (honest broker), η οποία είχε ήδη αρχίσει να αποδομείται κατά τις προηγούμενες δεκαετίες, εγκαταλείφθηκε οριστικά επί της διακυβέρνησής του (Khalidi, 2013, 70). Η πολιτική Τραμπ απέναντι στην ισραηλινο-παλαιστινιακή διένεξη καθορίστηκε από μια μονομερή στήριξη του Ισραήλ, οδηγώντας σε βαθιά κρίση εμπιστοσύνης στις σχέσεις με την Παλαιστινιακή Αρχή και αποσταθεροποιώντας τις ελπίδες για μια βιώσιμη ειρηνευτική διαδικασία (Lustick, 2019). Οι ενέργειες του Τραμπ, όπως η μεταφορά της πρεσβείας των ΗΠΑ

στην Ιερουσαλήμ, η επίσημη υποστήριξη της προσάρτησης εδαφών, και η παύση της χρηματοδότησης της UNRWA, έστειλαν ισχυρά μηνύματα ότι οι ΗΠΑ δεν λειτουργούν πλέον ως αμερόληπτος διαμεσολαβητής αλλά ως υποστηρικτής των ισραηλινών πολιτικών θέσεων (Zeedan & Wilcoxson, 2021). Αυτό κατέστη ιδιαίτερα εμφανές με την πρωτοβουλία των Συμφωνιών του Αβραάμ (Abraham Accords), μέσω των οποίων οι ΗΠΑ ενίσχυσαν τις σχέσεις Ισραήλ με αραβικά κράτη, αγνοώντας εν πολλοίς τις παλαιστινιακές διεκδικήσεις και παρακάμπτοντας τη βασική αρχή ότι η ειρηνευτική διαδικασία προϋποθέτει άμεσες διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων (Lazin, 2023). Η παλαιστινιακή πλευρά αντέδρασε αποσύροντας κάθε μορφή συνεννόησης με την αμερικανική διοίκηση, ενώ η διεθνής κοινότητα εξέφρασε επιφυλάξεις για την υπονόμηση της νομιμότητας του ειρηνευτικού πλαισίου (Robinson, 2023). Η διαχείριση του Παλαιστινιακού από την κυβέρνηση Τραμπ, αντί να προάγει την επίλυση, οδήγησε σε περαιτέρω πόλωση και απομάκρυνε τις ΗΠΑ από την εικόνα του διαμεσολαβητή υπέρ της ειρήνης. Οι εξελίξεις αυτές εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο επαναπροσδιορισμού της αμερικανικής στρατηγικής στη Μέση Ανατολή, η οποία συνδέεται με τις πολιτικές ισορροπίες στο εσωτερικό των ΗΠΑ και την επιρροή ισχυρών λόμπι (Mearsheimer & Walt, 2007).

Η προεδρία Τραμπ αποτέλεσε την κορύφωση μιας πολυετούς απομάκρυνσης των Ηνωμένων Πολιτειών από τον ρόλο του ουδέτερου διαμεσολαβητή στην Ισραηλινο-Παλαιστινιακή διένεξη. Οι ΗΠΑ εγκατέλειψαν όχι μόνο τη ρητορική της ουδετερότητας, αλλά και τις θεσμικές παραμέτρους της ειρηνευτικής διαδικασίας που είχαν καθιερωθεί τις προηγούμενες δεκαετίες (Khalidi, 2018). Η μεταφορά της πρεσβείας στην Ιερουσαλήμ και η μονομερής αναγνώριση της ως πρωτεύουσας του Ισραήλ παραβίασαν θεμελιώδεις διεθνείς αρχές και ψηφίσματα του ΟΗΕ, υπονομεύοντας την ισότιμη διαπραγμάτευση (Elgindy, 2019).

Το λεγόμενο “Deal of the Century” δεν υπήρξε πρόταση ειρήνης αλλά στρατηγικό σχέδιο εξοβελισμού της Παλαιστινιακής Αρχής από τη διαδικασία (Fraihat & Ezbid, 2023). Η πρόταση απέκλειε το δικαίωμα επιστροφής των προσφύγων, αποδεχόταν σχεδόν όλους τους ισραηλινούς εποικισμούς, και απέρριπτε την ίδρυση ενός ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους με ουσιαστική κυριαρχία (Falah, 2021). Η χαρτογράφηση του σχεδίου δεν ανταποκρινόταν σε εδαφική συνέχεια ούτε σε καθεστώς ισότητας, αλλά μάλλον προσομοίαζε σε θύλακες διοικητικής επιτήρησης. Όπως επισημαίνει ο Anziska (2017), το εν λόγω σχέδιο αναπαρήγαγε πλήρως τις ισραηλινές προτεραιότητες, απομακρύνοντας τις ΗΠΑ από το διεθνώς αποδεκτό πλαίσιο των δύο κρατών.

Επιπλέον, η πρωτοβουλία των Συμφωνιών του Αβραάμ με τα ΗΑΕ, το Μπαχρέιν, το Μαρόκο

και το Σουδάν αποτέλεσε μια μεθόδευση γεωπολιτικής αναδιάρθρωσης, όπου οι παλαιστινιακές αξιώσεις παρακάμφθηκαν πλήρως (Lazin, 2023). Όπως υποστηρίζει ο Khalidi (2018), η Παλαιστινιακή Αρχή τέθηκε στο περιθώριο και αντιμετωπίστηκε ως εμπόδιο στην υλοποίηση μιας περιφερειακής αρχιτεκτονικής ασφαλείας που εξυπηρετούσε αμερικανο-ισραηλινά συμφέροντα.

Η διεθνής κοινότητα, παρά τις κάποιες δηλώσεις ανησυχίας, δεν κατάφερε να ανακόψει την πολιτική αυτή μετατόπιση. Όπως σχολιάζει ο Elgindy (2019), η «σιωπή της Ουάσινγκτον» απέναντι σε παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου και η μονομερής στήριξη της ισραηλινής ηγεσίας συνιστούν θεσμική αποδόμηση του ίδιου του ρόλου των ΗΠΑ ως θεματοφύλακα του διεθνούς πλαισίου για το Παλαιστινιακό.

Η παλαιστινιακή πλευρά απέσυρε κάθε μορφή συνεννόησης με την κυβέρνηση Τραμπ, αρνούμενη την πρόταση ως απλό εργαλείο εδραίωσης της κατοχής και της ανισότητας (Fraihat & Ezbid, 2023). Το “Deal of the Century” δεν προσέφερε ελπίδα ειρήνης, αλλά νομιμοποίηση του status quo υπό την αιγίδα των ΗΠΑ.

4.2.1 Πρεσβεία στην Ιερουσαλήμ

Η απόφαση της κυβέρνησης Τραμπ να αναγνωρίσει επισήμως την Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσα του Ισραήλ και να μεταφέρει εκεί την αμερικανική πρεσβεία αποτέλεσε μία από τις πλέον ριζικές τομές στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ στο Παλαιστινιακό. Η μετακίνηση της πρεσβείας από το Τελ Αβίβ στην Ιερουσαλήμ, τον Μάιο του 2018, παραβίασε μακρόχρονη διεθνή συναίνεση και τα σχετικά ψηφίσματα του ΟΗΕ, τα οποία αναγνώριζαν ότι το καθεστώς της Ιερουσαλήμ πρέπει να καθοριστεί μέσω διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο πλευρών (Hunter, 2010). Η ενέργεια αυτή αντιμετωπίστηκε ως μονομερής ενέργεια που ακύρωσε τη θέση των ΗΠΑ ως ουδέτερου διαμεσολαβητή και εξώθησε την Παλαιστινιακή Αρχή να αποχωρήσει από κάθε διπλωματική πρωτοβουλία υπό την αιγίδα της Ουάσινγκτον (Lustick, 2019). Παράλληλα, η μεταφορά της πρεσβείας προκάλεσε έντονες αντιδράσεις σε ολόκληρο τον αραβικό και μουσουλμανικό κόσμο, με μαζικές διαδηλώσεις και πολιτική καταδίκη σε διεθνή fora (Gonzalez, 2015). Η επίδραση αυτής της απόφασης δεν περιορίστηκε μόνο στο συμβολικό επίπεδο· αποτέλεσε επίσης ένα κρίσιμο σημείο καμπής για τη μελλοντική δυνατότητα επανεκκίνησης της ειρηνευτικής διαδικασίας. Η υποστήριξη του ισραηλινού αιτήματος περί αδιαίρετης πρωτεύουσας στην Ιερουσαλήμ από την

πλευρά των ΗΠΑ δημιούργησε νέα τετελεσμένα και όξυνε τη διπλωματική απομόνωση των Παλαιστινίων (Slater, 2002). Τέλος, η απόφαση αυτή ερμηνεύτηκε και στο πλαίσιο της εσωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, δεδομένης της πίεσης που ασκούν ισχυρά φιλοϊσραηλινά λόμπι και της επιρροής της ευαγγελικής δεξιάς, που υποστήριξε σθεναρά την αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως εβραϊκής πρωτεύουσας (Mearsheimer & Walt, 2007).

4.2.2 Συμφωνίες του Αβραάμ και η Υπονόμευση της Παλαιστινιακής Υπόθεσης

Οι Συμφωνίες του Αβραάμ (Abraham Accords), οι οποίες υπογράφηκαν τον Σεπτέμβριο του 2020, αποτέλεσαν μια καμπή στη γεωπολιτική εξίσωση της Μέσης Ανατολής, καθώς εδραίωσαν διπλωματικές σχέσεις μεταξύ του Ισραήλ και αραβικών κρατών όπως τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Μπαχρέιν. Παρότι οι συμφωνίες αυτές παρουσιάστηκαν από τη διοίκηση Τραμπ ως «ιστορικό επίτευγμα» για την περιφερειακή σταθερότητα, η αλήθεια είναι ότι αγνόησαν πλήρως την Παλαιστινιακή Αρχή και παρακάμπτοντας το παλαιστινιακό ζήτημα υπονόμευσαν την ειρηνευτική διαδικασία (Lazin, 2023).

Η πρωτοβουλία των ΗΠΑ δεν προέκυψε στο πλαίσιο μιας ουδέτερης διαμεσολάβησης. Αντίθετα, προώθησε μια στρατηγική επαναχάραξης των περιφερειακών συμμαχιών που στόχευε κυρίως στη συγκράτηση της επιρροής του Ιράν, παραμερίζοντας πλήρως τη λύση δύο κρατών. Όπως αναφέρει ο Falah (2021), οι συμφωνίες αποτέλεσαν προϊόν γεωστρατηγικού υπολογισμού και εξυπηρέτησαν τη συγκρότηση ενός «άξονα σταθερότητας» Ισραήλ–ΗΠΑ–Αραβικών μοναρχιών, εκτός της Παλαιστίνης.

Η απουσία οποιασδήποτε ρήτρας για τον τερματισμό της κατοχής, για την επιστροφή των προσφύγων ή την αναγνώριση των ορίων του 1967 υποβάθμισε ριζικά την πολιτική σημασία του Παλαιστινιακού στο πλαίσιο της αραβοϊσραηλινής εξομάλυνσης (Prifti, 2017). Σύμφωνα με τον Elgindy (2019), η μονομερής αποδοχή των ισραηλινών θέσεων σε ζητήματα «τελικού καθεστώτος», όπως η Ιερουσαλήμ, υπονόμευσε κάθε προηγούμενο πλαίσιο διαπραγμάτευσης και θεμελίωσε την εικόνα των ΗΠΑ όχι μόνο ως μη ουδέτερου διαμεσολαβητή αλλά και ως στρατηγικού συμμάχου του Ισραήλ.

Η αντίδραση των Παλαιστινίων υπήρξε έντονη. Η Παλαιστινιακή Αρχή απέσυρε κάθε διπλωματική συνεννόηση με την Ουάσινγκτον, θεωρώντας ότι το νέο μοντέλο εξομάλυνσης επιβραβεύει την ισραηλινή κατοχή και παρακάμπτει το θεμελιώδες δικαίωμα στην αυτοδιάθεση.

Όπως υποστηρίζουν οι Fraihat & Ezbidí (2023), η «Συμφωνία του Αιώνα» (Deal of the Century) διαμόρφωσε μια νέα πραγματικότητα, όπου το παλαιστινιακό ζήτημα εκτοπίστηκε από την κεντρική ατζέντα των περιφερειακών σχέσεων.

Περαιτέρω, όπως σημειώνει ο Anziska (2017), οι αμερικανικές πρωτοβουλίες έδειξαν μια στροφή από τη λογική της λύσης «δύο κρατών» σε μια πολιτική αποδοχής του status quo, ενισχύοντας τη ρητορική ότι η ειρήνη μπορεί να επέλθει χωρίς τη συμμετοχή των Παλαιστινίων. Αυτό κατέστη ιδιαίτερα εμφανές με την απουσία οποιασδήποτε αναφοράς σε δικαιώματα των προσφύγων ή σε άρση των εποικισμών, επιτείνοντας το αίσθημα απογοήτευσης και πολιτικής περιθωριοποίησης (Khalidi, 2018). Γενικότερα, οι Συμφωνίες του Αβραάμ δεν υπήρξαν προϊόν ουδέτερης αμερικανικής διαμεσολάβησης, αλλά μιας μονομερούς γεωστρατηγικής προσέγγισης που υπονόμευσε την ήδη εύθραυστη εμπιστοσύνη μεταξύ ΗΠΑ και Παλαιστινιακής Αρχής και εγκλώβισε το Παλαιστινιακό σε μια νέα περίοδο στασιμότητας και διπλωματικής απομόνωσης.

Η απουσία των Παλαιστινίων από τη διαδικασία και η αντίδρασή τους—που χαρακτήρισαν τις συμφωνίες "μαχαιριά στην πλάτη"—προκάλεσε περαιτέρω ρήξη στις σχέσεις τους με τις ΗΠΑ και αραβικούς συμμάχους (Fraihat & Ezbidí, 2023). Οι Συμφωνίες του Αβραάμ έγιναν έτσι αντικείμενο σφοδρής κριτικής, καθώς θεωρήθηκαν περισσότερο γεωστρατηγικές συμφωνίες παρά βήμα προς τη δίκαιη και βιώσιμη ειρήνη. Η σύναψη διπλωματικών σχέσεων μεταξύ του Ισραήλ και κρατών του Κόλπου, όπως τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Μπαχρέιν, συνιστά μία από τις πλέον κρίσιμες γεωπολιτικές εξελίξεις στη Μέση Ανατολή κατά την τελευταία δεκαετία. Η υπογραφή των Συμφωνιών του Αβραάμ το 2020 ανέδειξε μια στροφή στις περιφερειακές στρατηγικές, όπου η προώθηση εθνικών συμφερόντων υπερίσχυσε της παραδοσιακής υποστήριξης προς την παλαιστινιακή υπόθεση. Ενώ ιστορικά οι αραβικές χώρες διατηρούσαν αποστάσεις από το Ισραήλ εξαιτίας της συνεχιζόμενης κατοχής των Παλαιστινιακών Εδαφών, το νέο δόγμα ασφαλείας που διαμορφώνεται στην περιοχή – με έμφαση στην απειλή από το Ιράν και στην τεχνολογική-οικονομική συνεργασία – έχει οδηγήσει σε μια επιλεκτική εξομάλυνση των σχέσεων. Παρά τις εσωτερικές πολιτικές και κοινωνικές επιφυλάξεις, χώρες όπως η Σαουδική Αραβία και το Κατάρ αξιολογούν πλέον την προσέγγιση με το Ισραήλ υπό το πρίσμα της περιφερειακής σταθερότητας και της εξωτερικής τους αυτονομίας. Η Εμιρατινή πολιτική αντίληψη παρουσιάζει το Ισραήλ ως δυνητικό εταίρο στην ανάσχεση απειλών και στην επιτάχυνση της τεχνολογικής ανάπτυξης, ενισχύοντας ταυτόχρονα την κοινή γεωπολιτική ταυτότητα με άλλες φιλοδυτικές δυνάμεις της περιοχής (Rahman, 2021). Σε διεθνές επίπεδο, οι

Συμφωνίες του Αβραάμ ανέδειξαν την προσέγγιση του Τραμπ στη διπλωματία την προώθηση διμερών συμφωνιών μέσω κινήτρων και στρατηγικών ανταλλαγμάτων, εις βάρος μιας συνολικής και θεσμικά κατοχυρωμένης επίλυσης του Παλαιστινιακού (Zeedan & Wilcoxson, 2021).

4.2.3 Απόσυρση από UNRWA

Η απόφαση της κυβέρνησης Τραμπ το 2018 να διακόψει εντελώς τη χρηματοδότηση προς την Υπηρεσία Βοήθειας και Έργων του ΟΗΕ για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες (UNRWA) αποτέλεσε ένα ακόμα πλήγμα για τον ρόλο των ΗΠΑ ως υποτιθέμενα ουδέτερου μεσολαβητή στη σύγκρουση. Η αμερικανική κυβέρνηση υποστήριξε ότι η UNRWA συντηρεί την «κουλτούρα της εξάρτησης» και δεν συμβάλλει εποικοδομητικά στην ειρηνευτική διαδικασία (Lynk, 2023). Η UNRWA παρείχε βασικές υπηρεσίες—υγεία, παιδεία, σίτιση—σε περισσότερους από πέντε εκατομμύρια Παλαιστίνιους πρόσφυγες σε Ιορδανία, Συρία, Λίβανο, Δυτική Όχθη και Γάζα. Η διακοπή της χρηματοδότησης προκάλεσε σοβαρή κρίση λειτουργίας στον οργανισμό, μειώνοντας τις παρεχόμενες υπηρεσίες και δημιουργώντας σημαντικά ανθρωπιστικά ελλείμματα (Robinson, 2023). Η κίνηση αυτή αξιολογείται όχι μόνο ως πολιτική τιμωρία προς την Παλαιστινιακή Αρχή για τη στάση της στη διπλωματία, αλλά και ως στρατηγική επιλογή για να αποδυναμωθεί ο ρόλος των προσφύγων στη διαπραγματευτική ατζέντα. Η υποβάθμιση του ζητήματος του δικαιώματος επιστροφής, που αποτελεί βασικό πυλώνα των παλαιστινιακών αιτημάτων, επιβεβαιώνει αυτή την εκτίμηση (Etzioni, 2012). Η απόσυρση από την UNRWA, μαζί με την μεταφορά της πρεσβείας στην Ιερουσαλήμ και τις Abraham Accords, εντάσσεται σε μια συνολική στρατηγική της κυβέρνησης Τραμπ να μετατοπίσει το βάρος των ΗΠΑ προς τις ισραηλινές θέσεις, με παράλληλη αποδόμηση των θεσμικών εργαλείων διεθνούς διαμεσολάβησης (Zeedan & Wilcoxson, 2021).

4.3 Σύγκριση μεταξύ των Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών σε επίπεδο πολιτικής φιλοσοφίας

Η σύγκριση μεταξύ των δύο κομμάτων των Ηνωμένων Πολιτειών – Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών – αποκαλύπτει ουσιώδεις διαφορές στη φιλοσοφία εξωτερικής πολιτικής τους, ιδίως σε ό,τι αφορά το Παλαιστινιακό ζήτημα. Οι Δημοκρατικοί τείνουν προς μια περισσότερο πολυμερή, θεσμική και δικαιωματική προσέγγιση στη διαμεσολάβηση και την ειρηνευτική διαδικασία. Στηρίζουν τη λύση των δύο κρατών και επιμένουν στην ανάγκη διατήρησης των

διεθνών θεσμών, όπως η UNRWA και ο ΟΗΕ (Zeedan & Wilcoxson, 2021). Αντίθετα, οι Ρεπουμπλικανοί – ιδιαίτερα υπό την προεδρία Τραμπ – έδειξαν προτίμηση σε μια πιο μονομερή και ρεαλιστική ανάγνωση της διπλωματίας. Η μεταφορά της πρεσβείας στην Ιερουσαλήμ και η έμφαση στις Συμφωνίες του Αβραάμ χωρίς καμία δέσμευση για το παλαιστινιακό κράτος, συνιστούν παραδείγματα προσέγγισης "νίκης-ήττας" αντί "win-win" (Zeedan & Wilcoxson, 2021, 22).

Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι οι Δημοκρατικοί – ιδίως κατά την προεδρία Ομπάμα – επέλεξαν μια πιο εξισορροπημένη ρητορική, επιμένοντας στις παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου από την πλευρά του Ισραήλ (Hunter, 2010). Αντίθετα, οι Ρεπουμπλικάνοι, ειδικά κατά την περίοδο Τραμπ, υιοθέτησαν τη ρητορική της «αποκατάστασης της αλήθειας» και της αναγνώρισης των "πραγματικοτήτων επί του εδάφους", θέτοντας την Παλαιστινιακή Αρχή στο περιθώριο των διαπραγματεύσεων (Lazin, 2023, 478). Η διαφοροποίηση αυτή έχει σημαντικές συνέπειες για την εξέλιξη του μεσολαβητικού ρόλου των ΗΠΑ και καταδεικνύει ότι η φιλοσοφία εξωτερικής πολιτικής δεν αποτελεί απλώς ένα θεωρητικό υπόβαθρο, αλλά έχει πρακτικές επιπτώσεις στην ειρηνευτική διαδικασία και την αντίληψη των ΗΠΑ ως ουδέτερου δρώντα (Mearsheimer & Walt, 2007).

Η διακυβέρνηση μετά το 2021 διατήρησε θεμελιώδη στοιχεία της προηγούμενης στρατηγικής, χωρίς να αναιρέσει κινήσεις όπως η μεταφορά της πρεσβείας στην Ιερουσαλήμ. Παράλληλα, επανέφερε εν μέρει την υποστήριξη σε παλαιστινιακές ανθρωπιστικές δομές και υιοθέτησε περισσότερο συναινετική ρητορική στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών. Αυτή η προσέγγιση χαρακτηρίζεται ως «συντηρητική αναθεώρηση», συνδυάζοντας επιλεκτική πολυμέρεια με συγκρατημένη επαναδραστηριοποίηση του διεθνούς ρόλου των Ηνωμένων Πολιτειών στη διπλωματία της περιοχής (Fraihat & Ezbid, 2023). Η μετάβαση από τη μονομερή πολιτική της κυβέρνησης Τραμπ προς μια πιο πολυμερή και θεσμικά ευαίσθητη προσέγγιση υπό τη διοίκηση Μπάιντεν αποτυπώθηκε και στον δημόσιο λόγο. Η αναγνώριση των «Συμφωνιών του Αβραάμ» ως επιτυχίας, παράλληλα με την επιφυλακτικότητα απέναντι στην άκριτη στήριξη του Ισραήλ, διαμορφώνουν ένα σύνθετο αφήγημα εξισορρόπησης συμφερόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Συζήτηση και Κριτική Ανάλυση

5.1 Το τέλος του ρόλου της Ουάσιγκτον ως ουδέτερος διαμεσολαβητής

Η εικόνα των Ηνωμένων Πολιτειών ως ουδέτερου διαμεσολαβητή στην ισραηλινοπαλαιστινιακή σύγκρουση βασίστηκε για δεκαετίες σε ένα αφήγημα στρατηγικής ισορροπίας. Ωστόσο, η Ουάσιγκτον, ειδικά μετά τις αρχές του 21ου αιώνα, εγκατέλειψε σταδιακά κάθε πρόθεση διατήρησης ισόρροπης στάσης μεταξύ των εμπλεκομένων μερών (Chomsky, 2015; Khalidi, 2013). Το βάρος της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής μετατοπίστηκε σε μια ολοένα και πιο ευθυγραμμισμένη στρατηγική με τις θέσεις του Ισραήλ, τόσο σε ρητορικό όσο και σε θεσμικό επίπεδο, με συνέπεια να αμφισβητηθεί ευθέως η αξιοπιστία των ΗΠΑ ως διαμεσολαβητή από την παλαιστινιακή πλευρά.

Οι ίδιες οι Συμφωνίες του Όσλο, αντί να ανακόψουν την εποικιστική πολιτική του Ισραήλ, συνέβαλαν στην περαιτέρω παγίωση της κατοχής, επιτρέποντας στο Ισραήλ να συνεχίσει την επέκταση των οικισμών χωρίς ουσιαστικό περιορισμό. Σύμφωνα με τον Hassan (2011), κατά την πρώτη επταετία εφαρμογής των Συμφωνιών, οι Ισραηλινοί εποικισμοί αυξήθηκαν κατά 77%, γεγονός που αποδομεί τον χαρακτήρα της «ειρηνευτικής διαδικασίας» και αποκαλύπτει την αδυναμία των ΗΠΑ να λειτουργήσουν ως ουδέτερος εγγυητής. Παράλληλα, ισραηλινές οργανώσεις όπως η B'Tselem και η Peace Now τεκμηριώνουν ότι η εποικιστική δραστηριότητα όχι μόνο δεν περιορίστηκε, αλλά κλιμακώθηκε εντατικά μετά το 1993, με αύξηση τόσο στον αριθμό των εποίκων όσο και στην έκταση των κατεχόμενων παλαιστινιακών εδαφών που καταλαμβάνονταν (B'Tselem, 1999; Peace Now, 2023).

Η αποτυχία των ΗΠΑ να θέσουν όρους και μηχανισμούς επιβολής της συμμόρφωσης από το Ισραήλ, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της ρητορικής υποστήριξης του τελευταίου, οδήγησε σε διαρκή διάβρωση της αξιοπιστίας της Ουάσιγκτον. Η «πλασματική» ιδιότητα του διαμεσολαβητή εδραιώνεται, καθώς η ανισορροπία ισχύος και η στρατηγική συμμαχία με το Ισραήλ επηρεάζουν καθοριστικά τη θέση των ΗΠΑ (Finkelstein, 2003; Quandt, 2005).

Ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της προεδρίας Τραμπ, η αλλαγή πολιτικής έλαβε χαρακτήρα ρήξης.

Η μονομερής αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσας του Ισραήλ, η μεταφορά της αμερικανικής πρεσβείας και η διακοπή χρηματοδότησης προς τον ΟΗΕ και την UNRWA κατέδειξαν ότι η Ουάσινγκτον έπαψε πλέον να τηρεί οποιαδήποτε επίφαση ουδετερότητας (Lazin, 2023; Pratiwi et al., 2020). Η υιοθέτηση των «Συμφωνιών του Αβραάμ» και η περιθωριοποίηση των Παλαιστινίων στη νέα αρχιτεκτονική ασφαλείας της Μέσης Ανατολής επιβεβαίωσε την απομάκρυνση των ΗΠΑ από τον ρόλο του διαμεσολαβητή και την προσχώρησή τους σε ρόλο «προωθητή» ισραηλινών συμφερόντων. Η κριτική θεώρηση της στάσης των ΗΠΑ προτείνει ότι η Ουάσινγκτον δεν λειτουργούσε ποτέ ως αντικειμενικός μεσολαβητής αλλά ως παράγοντας στρατηγικής επιρροής με ξεκάθαρες γεωπολιτικές προτεραιότητες (Mearsheimer & Walt, 2007, 35).

Ο ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών, σύμφωνα με πληθώρα κριτικών αναλυτών, δεν ανταποκρίνεται πλέον στην εικόνα του «ουδέτερου διαμεσολαβητή». Αντιθέτως, θεωρείται πλασματικός, καθώς η Ουάσινγκτον ακολουθεί μια σαφώς φιλοϊσραηλινή πολιτική, η οποία εξυπηρετεί κυρίως την περιφερειακή στρατηγική του Ισραήλ και την ενίσχυση της ηγεμονίας του στην περιοχή (Khalidi, 2017; Said, 2001). Η μετατόπιση αυτή είναι ιδιαίτερα αισθητή στο επίπεδο της πολιτικής πρακτικής και των θεσμικών επιλογών των ΗΠΑ, ιδίως κατά τις τελευταίες δεκαετίες, όταν η ισορροπία και η πίεση προς τις δύο πλευρές υποχώρησαν υπέρ μιας πλήρους στρατηγικής ταύτισης με το Ισραήλ (Slater, 2002; Adam et al., 2015). Η αποδυνάμωση της διαπραγματευτικής αξιοπιστίας των ΗΠΑ αντικατοπτρίζεται και στις παλαιστινιακές θέσεις, οι οποίες τις αντιλαμβάνονται πλέον ως πολιτικό αντίπαλο και όχι ως έντιμο μεσολαβητή (Elgindy, 2019; Fraihat & Ezbidid, 2023). Αυτό επιβεβαιώνεται τόσο σε επίπεδο δηλώσεων όσο και από την απόσυρση της Παλαιστινιακής Αρχής από τη συνεργασία με την Ουάσινγκτον μετά το 2018.

5.2 Η στρατηγική συμμαχία ΗΠΑ–Ισραήλ: συμφέρον ή ιδεολογία;

Η αμερικανική εξωτερική πολιτική στη Μέση Ανατολή παρουσιάζει μια εντυπωσιακή συνέχεια και συνέπεια τις τελευταίες επτά δεκαετίες, ανεξαρτήτως κυβερνητικών αλλαγών. Μέσα από ένα επιθετικό ρεαλιστικό πρίσμα, υποστηρίζεται ότι οι ΗΠΑ επιδιώκουν σταθερά τη διασφάλιση των γεωστρατηγικών τους συμφερόντων, με κύριο στόχο την αποτροπή ανάδειξης ανταγωνιστικών δυνάμεων στην περιοχή. Από την εποχή του Τρούμαν έως και την προεδρία Ομπάμα, οι Ηνωμένες Πολιτείες διατήρησαν σταθερά βασικά χαρακτηριστικά εξωτερικής πολιτικής, όπως η επιμονή

στην περιφερειακή ηγεμονία, η διατήρηση στρατηγικών συμμαχιών και η επιλεκτική χρήση ισχύος. Η προσέγγιση αυτή εντάσσεται στη λογική του επιθετικού ρεαλισμού, σύμφωνα με την οποία η ασφάλεια και η ισχύς προέρχονται από την αποτροπή ανάδειξης ανταγωνιστικών δυνάμεων στην περιοχή και τη διατήρηση του status quo υπό αμερικανική επιρροή (Mearsheimer, 2001). Παρά τις εκάστοτε ρητορικές διαφοροποιήσεις μεταξύ Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών, η πολιτική αυτή εμφανίζει εντυπωσιακή συνέχεια, ιδίως ως προς τη στρατηγική στήριξη του Ισραήλ, την αποτροπή της περιφερειακής επιρροής του Ιράν και τη διαχείριση κρίσεων στη Συρία, το Ιράκ και τον Λίβανο (Walt, 2005· Quandt, 2005). Η διπλωματική υποστήριξη προς το Ισραήλ και η παράλληλη αποδυνάμωση της παλαιστινιακής υπόθεσης παραμένουν σταθερές παράμετροι, ανεξαρτήτως διοίκησης (Falk, 2014· Khalidi, 2017).

Η στρατηγική σχέση Ηνωμένων Πολιτειών και Ισραήλ αποτελεί μια από τις πιο σταθερές και διαχρονικές συμμαχίες της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή. Η σχέση αυτή δεν βασίζεται αποκλειστικά σε κοινά συμφέροντα, αλλά εδράζεται και σε βαθιά ιδεολογικά και πολιτισμικά θεμέλια, που ενισχύθηκαν μετά τον Ψυχρό Πόλεμο. Ορισμένοι μελετητές θεωρούν τη σχέση αυτή ως προϊόν αμοιβαίας γεωστρατηγικής χρησιμότητας, όπου οι ΗΠΑ ενίσχυαν το Ισραήλ ως περιφερειακό ανάχωμα έναντι του σοβιετικού μπλοκ και μετέπειτα του ριζοσπαστικού Ισλάμ (Mearsheimer & Walt, 2007). Οι ΗΠΑ αξιολογούν το Ισραήλ ως τον πιο αξιόπιστο σύμμαχο στην περιοχή, δεδομένης της στρατιωτικής του ισχύος, της τεχνολογικής του καινοτομίας και της σταθερότητάς του.

Παράλληλα, η συνέχιση της αμερικανικής υποστήριξης προς το Ισραήλ δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από τις εσωτερικές πολιτικές δυναμικές των ΗΠΑ. Κεντρικό ρόλο διαδραματίζουν οργανώσεις πίεσης όπως το AIPAC (American Israel Public Affairs Committee), που εδώ και δεκαετίες προωθούν συστηματικά τη φιλοϊσραηλινή πολιτική ατζέντα στην Ουάσινγκτον (Mearsheimer & Walt, 2007). Το AIPAC επηρεάζει άμεσα το Κογκρέσο, ανεξαρτήτως κομματικής ταυτότητας, προσφέροντας πολιτική και οικονομική υποστήριξη σε υποψήφιους που υιοθετούν σκληρή στάση υπέρ του Ισραήλ, ενώ ασκεί πίεση κατά όσων εκφράζουν διαφορετικές απόψεις. Η επιρροή αυτή οδηγεί στη διαμόρφωση ενός πολιτικού περιβάλλοντος στο οποίο οποιαδήποτε κριτική προς το Ισραήλ παρουσιάζεται ως πολιτικά επιζήμια ή ακόμη και αντεθνική (Chomsky, 2015). Ορισμένοι αναλυτές υποστηρίζουν ότι το αποτέλεσμα αυτής της πίεσης είναι η διακομματική σύμπλευση σε θέματα στρατιωτικής και διπλωματικής υποστήριξης προς το Ισραήλ, ανεξαρτήτως των εξελίξεων στην περιοχή ή των παραβιάσεων του διεθνούς δικαίου από

την ισραηλινή πλευρά (Falk, 2014). Επιπλέον, η ευρεία κάλυψη που απολαμβάνει το Ισραήλ από τα αμερικανικά μέσα ενημέρωσης ενισχύει τις φιλοϊσραηλινές τάσεις στην κοινή γνώμη και δυσχεραίνει την ανάδειξη των παλαιστινιακών αφηγήσεων (Finkelstein, 2003).

Σε επίπεδο ιδεολογίας, η σχέση αυτή παρουσιάζεται ως ένωση δημοκρατιών που μοιράζονται κοινές αξίες περί κράτους δικαίου και φιλελεύθερων θεσμών. Ωστόσο, πλήθος αναλυτών αμφισβητούν αυτή τη ρητορική, τονίζοντας ότι η αμερικανική υποστήριξη προς το Ισραήλ συχνά παραβλέπει παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου, ιδίως σε θέματα όπως οι εποικισμοί στην Δυτική Όχθη και γενικότερη καταστολή των Παλαιστινίων (Finkelstein, 2003· Khalidi, 2006· Sirhan, 2021). Η συνεχής χρηματοδοτική και στρατιωτική υποστήριξη των ΗΠΑ προς το Ισραήλ, ύψους 3,8 δισ. δολαρίων ετησίως από το 2016 και μετά, υποδηλώνει μια σχέση ασυμμετρικής αλληλεξάρτησης, όπου οι ΗΠΑ διατηρούν επιρροή αλλά σπανίως την ασκούν με τρόπο που να αμφισβητεί την ισραηλινή εσωτερική ή εξωτερική πολιτική (Quandt, 2005· Lustick, 2019).

Παράλληλα, υπάρχει η θεώρηση ότι το Ισραήλ επηρεάζει σημαντικά την αμερικανική πολιτική στην περιοχή μέσω της διαμόρφωσης αντι-ιρανικών και αντιπαλαιστινιακών θέσεων, οδηγώντας την Ουάσινγκτον σε διαρκή αντιπαράθεση με άλλους περιφερειακούς δρώντες (Etzioni, 2012). Η προσέγγιση των ΗΠΑ παραμένει διαχρονικά προσανατολισμένη στη σταθερότητα και στην αποτροπή ηγεμονικών ανατροπών στην περιοχή. Το Ισραήλ λειτουργεί ως προκεχωρημένο φυλάκιο αυτής της στρατηγικής, ανεξαρτήτως ιδεολογικού προσανατολισμού της εκάστοτε αμερικανικής κυβέρνησης (Prifti, 2017). Εν κατακλείδι, η στρατηγική συμμαχία ΗΠΑ–Ισραήλ αποτελεί σύνθεση συμφέροντος και ιδεολογίας. Αν και συχνά προβάλλεται ως φυσική συμμαχία δυτικών δημοκρατιών, η πραγματικότητα υποδηλώνει έναν πιο ρεαλιστικό και γεωπολιτικό δεσμό, του οποίου η ανάλυση πρέπει να συμπεριλαμβάνει τόσο τις δομικές παραμέτρους της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής όσο και τις εσωτερικές πολιτικές πιέσεις στις ΗΠΑ.

5.3 Νομικές Προεκτάσεις της Κατοχής και η Σχέση τους με τη Διεθνή και Περιφερειακή Σταθερότητα

Η παγκόσμια νομική κοινότητα προσέδωσε νέα διάσταση στην ανάλυση του παλαιστινιακού ζητήματος με την πρόσφατη γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου το 2024, στην οποία αναγνωρίζονται οι σοβαρές νομικές συνέπειες της συνεχιζόμενης κατοχής παλαιστινιακών

εδαφών από το Ισραήλ. Η γνωμοδότηση καταδικάζει σαφώς την πολιτική εποικισμού και τις πρακτικές που παραβιάζουν το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για συλλογική διεθνή δράση. Επιπλέον, διατυπώνεται ότι η κατάσταση πλήττει το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των Παλαιστινίων, με σοβαρές προεκτάσεις για την περιφερειακή σταθερότητα (International Court of Justice, 2024).

Η συνέχιση της ισραηλινής κατοχής των παλαιστινιακών εδαφών, σε συνδυασμό με την επιτάχυνση των εποικιστικών δραστηριοτήτων στη Δυτική Όχθη και την Ανατολική Ιερουσαλήμ, έχει αναγνωριστεί ως ένας από τους βασικούς αποσταθεροποιητικούς παράγοντες στη Μέση Ανατολή. Η πρόσφατη γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου του 2024 (International Court of Justice, 2024) έρχεται να προσδώσει νομική και ηθική βαρύτητα σε αυτή τη θέση, καθώς επισημαίνει την ασυμβατότητα των εποικισμών με το άρθρο 49 της Τέταρτης Σύμβασης της Γενεύης, τονίζοντας την παραβίαση του δικαιώματος των Παλαιστινίων στην αυτοδιάθεση και την ευθύνη της διεθνούς κοινότητας να αντιδράσει ενεργά. Η θέση αυτή δεν αποτελεί μεμονωμένη εκτίμηση. Ήδη από προηγούμενες δεκαετίες, η διεθνής νομική βιβλιογραφία, όπως αναφέρεται από τον Sirhan (2021), αναδεικνύει τη συνεχιζόμενη κατοχή ως πρόβλημα όχι μόνο ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και περιφερειακής ασφάλειας. Οι εποικισμοί δημιουργούν συνθήκες *de facto* προσάρτησης, αλλοιώνουν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά και αποτελούν συστηματική στρατηγική αλλαγής της εδαφικής πραγματικότητας, με σκοπό την υπονόμευση κάθε λύσης δύο κρατών (United Nations, 1949).

Η αμερικανική στήριξη προς το Ισραήλ, παρά τις περιοδικές φραστικές διαφοροποιήσεις, συνεχίζει να συντηρεί αυτή τη δυναμική. Η στρατηγική της Ουάσιγκτον δεν καθορίζεται πρωτίστως από ηθικές ή νομικές επιταγές, αλλά από μια μακροχρόνια ρεαλιστική επιδίωξη ηγεμονίας στη Μέση Ανατολή (Prifti, 2017). Σε αυτό το πλαίσιο, η ανεπιφύλακτη υποστήριξη προς το Ισραήλ ενισχύει την αντίληψη περί δυτικής μεροληψίας και απονομιμοποιεί την αμερικανική διαμεσολάβηση στα μάτια των περιφερειακών δρώντων και της παλαιστινιακής κοινωνίας. Αντίστοιχα, η ΕΕ έχει επιχειρήσει να αναλάβει ρόλο σταθεροποιητικής δύναμης μέσα από τη χρήση εργαλείων ήπιας ισχύος (Adam et al., 2015). Παρότι η Ένωση καταδικάζει ρητά τις εποικιστικές πολιτικές και προωθεί την αρχή της ειρηνικής επίλυσης βάσει διεθνούς δικαίου, η απουσία κοινής στρατηγικής και η πολιτική ανομοιογένεια των κρατών-μελών περιορίζουν σοβαρά την επιρροή της (Hunter, 2010· Kitchen, 2012). Οι διακηρύξεις της ΕΕ παραμένουν συχνά κενές πολιτικής αποτελεσματικότητας, με αποτέλεσμα να ενισχύεται η διπλωματική αδράνεια

απέναντι στις επιθετικές ενέργειες του Ισραήλ.

Η εσωτερική πολιτική στο Ισραήλ, όπου οι Αραβοπαλαιστίνιοι πολίτες αντιμετωπίζουν μορφές θεσμικού αποκλεισμού και κοινωνικού διαχωρισμού, αποτελεί ένδειξη ότι η πολιτική αποκλεισμού δεν περιορίζεται μόνο στα Κατεχόμενα αλλά συνιστά ευρύτερη στρατηγική. Αυτό το υπόβαθρο εσωτερικής ανισότητας αντανακλάται και στις διεθνείς σχέσεις, ενισχύοντας τις εντάσεις και διευρύνοντας τα χάσματα εμπιστοσύνης ανάμεσα στο Ισραήλ και τον αραβικό κόσμο (Zeedan, 2019). Η συνέχιση αυτής της κατάστασης αποσταθεροποιεί το σύνολο της Μέσης Ανατολής, καθώς ενισχύει περιφερειακές συγκρούσεις και αποτρέπει τη σύναψη βιώσιμων συμμαχιών. Οι στρατηγικές προσεγγίσεις, όπως παρουσιάστηκαν και από τον Indyk (2021), παραμένουν ελλιπείς χωρίς ουσιαστική αντιμετώπιση του Παλαιστινιακού, κάτι που επιβεβαιώνει ότι η παράκαμψή του για χάρη της *realpolitik* είναι βραχυπρόθεσμη και αναποτελεσματική. Συμπερασματικά, οι επιπτώσεις της συνεχιζόμενης ισραηλινής κατοχής και η αδυναμία της διεθνούς κοινότητας να επιβάλει τις προβλέψεις του διεθνούς δικαίου συνιστούν μια διαρκή απειλή για την περιφερειακή σταθερότητα. Η νέα νομική γνωμοδότηση του 2024 ενδυναμώνει τη διεθνή ρητορική περί λογοδοσίας, όμως η απουσία δεσμευτικών μηχανισμών αφήνει τις εξελίξεις εκτεθειμένες στις ισορροπίες ισχύος και στη γεωπολιτική βούληση των κυρίαρχων δρώντων.

5.4 Οι εναλλακτικές πρωτοβουλίες: ρόλος Ε.Ε. – ΟΗΕ – περιφερειακών οργανισμών

Η εμπλοκή διεθνών δρώντων στο Παλαιστινιακό έχει προσλάβει πολυδιάστατες μορφές, με την Ευρωπαϊκή Ένωση, τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και περιφερειακούς οργανισμούς να επιχειρούν να λειτουργήσουν ως εναλλακτικοί δρώντες στην προσπάθεια εξεύρεσης λύσης και διατήρησης της περιφερειακής σταθερότητας. Αν και συχνά στερούνται των απαραίτητων μέσων επιβολής ή συνοχής, οι παρεμβάσεις τους έχουν επιδράσει στον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι αντιλήψεις για την ειρήνη, τη νομιμότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα στην περιοχή. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ίσως τον σημαντικότερο μη στρατιωτικό υποστηρικτή της Παλαιστινιακής Αρχής, προσφέροντας διαχρονικά οικονομική ενίσχυση, τεχνική βοήθεια και θεσμική υποστήριξη μέσω της πολιτικής γειτονίας και του ευρύτερου πλαισίου εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Από την Πρωτοβουλία της Βενετίας του 1980 έως σήμερα, η Ένωση προωθεί μια πολιτική που βασίζεται στη λύση των δύο κρατών, τον σεβασμό του διεθνούς δικαίου και την εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (Prifti, 2017). Η στήριξη αυτή μεταφράζεται και σε οικονομικούς όρους, καθώς η Ε.Ε. αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους χρηματοδότες της Παλαιστινιακής Αρχής, συνεισφέροντας στην ενίσχυση

κοινωνικών υποδομών, θεσμών διακυβέρνησης και παροχής υπηρεσιών, ιδιαίτερα στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας (Adam et al., 2015). Η ευρωπαϊκή προσέγγιση μπορεί να χαρακτηριστεί ως «ήπια ισχύς», η οποία βασίζεται στην ενίσχυση των θεσμών και τη δημιουργία ενός πλαισίου συμβατού με τη διεθνή νομιμότητα. Ωστόσο, η ικανότητα της Ε.Ε. να λειτουργήσει ως πραγματικός γεωπολιτικός παίκτης υπονομεύεται από την εσωτερική πολιτική ανομοιογένεια των κρατών-μελών, την απουσία σκληρής ισχύος και τη διστακτικότητα να αμφισβητήσει ανοιχτά τις πολιτικές του Ισραήλ (Mearsheimer & Walt, 2007). Αν και κατά καιρούς υιοθετούνται καταδικαστικά ψηφίσματα απέναντι στις ισραηλινές εποικιστικές πρακτικές (Kitchen, 2012), στην πράξη οι παρεμβάσεις της Ένωσης παραμένουν περιορισμένης αποτελεσματικότητας και υπόκεινται στις ευρύτερες προτεραιότητες των διμερών σχέσεων με το Ισραήλ (Hunter, 2010).

Σε θεσμικό επίπεδο, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών κατέχει κεντρική θέση στην προσπάθεια επίλυσης του Παλαιστινιακού. Η δράση του οργανισμού διαμορφώνεται μέσω ενός πλαισίου βασισμένου στον Χάρτη του ΟΗΕ και τις Συμβάσεις της Γενεύης, ιδιαίτερα όσον αφορά την προστασία των αμάχων και την απαγόρευση εποικιστικής δραστηριότητας (Sirhan, 2021). Το Άρθρο 33 του Κεφαλαίου VI του Χάρτη προβλέπει τη χρήση ειρηνικών μέσων, όπως η διαμεσολάβηση, η συμφιλίωση και η διαιτησία, για την επίλυση διεθνών διαφορών. Στο Παλαιστινιακό, τέτοια μέσα έχουν ενεργοποιηθεί μέσω της Επιτροπής Διερεύνησης, της αποστολής ειδικών απεσταλμένων και των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας, τα οποία ωστόσο συχνά συναντούν το εμπόδιο του βέτο από μόνιμα μέλη, ιδίως τις Ηνωμένες Πολιτείες (Khalidi, 2013). Η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, ως θεσμικός φορέας εποπτείας του ανθρωπιστικού δικαίου, έχει επισημάνει επανειλημμένα ότι η πολιτική εποικισμού αποτελεί παραβίαση του Άρθρου 49 της Τέταρτης Σύμβασης της Γενεύης. Το 2024, η γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου τόνισε ότι η συνέχιση της ισραηλινής κατοχής δημιουργεί σοβαρές νομικές συνέπειες για τρίτα κράτη και τους διεθνείς οργανισμούς, και ότι είναι αναγκαία η συλλογική δράση για την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου (International Court of Justice, 2024). Η γνωμοδότηση αυτή, αν και δεν είναι δεσμευτική, ενισχύει τη νομική επιχειρηματολογία υπέρ της ανάγκης λογοδοσίας και επανεκκίνησης της ειρηνευτικής διαδικασίας σε νομική βάση. Σε αυτό το περιβάλλον, και ενώ η διεθνής διαμεσολάβηση αποδυναμώνεται, αυξάνεται ο ρόλος περιφερειακών δρώντων. Η Αίγυπτος και η Ιορδανία, ως κράτη με διπλωματικές σχέσεις με το Ισραήλ, διατηρούν ενεργό μεσολαβητικό ρόλο, ιδίως σε θέματα ασφαλείας και κατάπαυσης πυρός. Ο Οργανισμός Ισλαμικής Συνεργασίας παρέχει ένα φόρουμ πολιτικής στήριξης προς την Παλαιστινιακή Αρχή, αν και οι πραγματικές του δυνατότητες παραμένουν περιορισμένες λόγω

έλλειψης συνοχής και συντονισμού. Παράλληλα, οργανώσεις όπως η DAWN εστιάζουν στην ανάδειξη παραβιάσεων και την προώθηση λογοδοσίας, ενώ προωθούν την επαναπροσέγγιση της εξωτερικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών μέσω της κινητοποίησης πολιτών και της διεθνούς ευαισθητοποίησης (DAWN, 2023). Σε τελική ανάλυση, παρά τις περιορισμένες τους δυνατότητες, οι εναλλακτικοί αυτοί δρώντες συνιστούν σημαντικούς φορείς ανάσχεσης της μονομερούς επιβολής και διατηρούν ζωντανή την προοπτική μιας λύσης που θα βασίζεται στο διεθνές δίκαιο, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την αρχή της αυτοδιάθεσης.

Η μετατόπιση του ενδιαφέροντος από παραδοσιακούς θεσμικούς φορείς προς πρωτοβουλίες της κοινωνίας των πολιτών ενισχύεται τα τελευταία χρόνια μέσω οργανισμών όπως ο DAWN (Democracy for the Arab World Now). Ο οργανισμός, ιδρυμένος από τον Τζαμάλ Κασόγκι το 2018, προωθεί την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη λογοδοσία για εγκλήματα πολέμου στη Μέση Ανατολή, με έμφαση στην Παλαιστινιακή Γάζα. Μέσω της στρατηγικής του δημόσιου διαλόγου και της διεθνούς κινητοποίησης, ο DAWN επιδιώκει να μετατοπίσει την πολιτική ατζέντα των ΗΠΑ και να αποκαλύψει τις ευθύνες κρατικών και διεθνών φορέων για παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου. Η προσέγγισή του βασίζεται στην ενημέρωση, τη συνεργασία με δημοσιογράφους και την ενεργοποίηση των πολιτών ως μοχλό πίεσης για αλλαγή πολιτικής. Η ύπαρξη τέτοιων μη κρατικών δρώντων αναδεικνύει την ανάγκη συμπληρωματικών μηχανισμών λογοδοσίας σε περιόδους που το διεθνές νομικό πλαίσιο δεν εφαρμόζεται επαρκώς ή αγνοείται από τους κυρίαρχους κρατικούς δρώντες (DAWN, 2023).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα

Το Παλαιστινιακό ζήτημα παραμένει μία από τις πλέον σύνθετες και ανθεκτικές συγκρούσεις στη διεθνή πολιτική σκηνή, αποτελώντας πεδίο σύγκλισης νομικών, ηθικών, γεωστρατηγικών και ιστορικών διαστάσεων. Η μελέτη κατέδειξε ότι η διαχρονική αμερικανική εμπλοκή χαρακτηρίζεται από μια σταθερή γραμμή υποστήριξης προς το Ισραήλ, η οποία ενισχύθηκε αισθητά κατά τις κυβερνήσεις Τραμπ και Μπάιντεν, παρά τις ρητορικές διαφοροποιήσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στον ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών ως διαμεσολαβητή, ο οποίος, όπως τεκμηριώθηκε, απέχει σημαντικά από την αρχή της ουδετερότητας, γεγονός που υπονομεύει την αξιοπιστία της ειρηνευτικής διαδικασίας και ενισχύει τη δυσπιστία των Παλαιστινίων. Επιπλέον, αναδείχθηκε η σημασία του διεθνούς δικαίου και των θεσμικών πλαισίων, όπως ο ΟΗΕ και το

Διεθνές Δικαστήριο, στην ανάδειξη των νομικών επιπτώσεων της κατοχής και της πολιτικής εποικισμού. Η πρόσφατη γνωμοδότηση του Δικαστηρίου το 2024 ενίσχυσε τη νομική βάση για την αμφισβήτηση της ισραηλινής πολιτικής και κατέδειξε την ανάγκη συλλογικής διεθνούς δράσης. Ωστόσο, παρά τις διεθνείς δηλώσεις και ψηφίσματα, η εφαρμογή των αρχών του διεθνούς δικαίου παραμένει επιλεκτική, κυρίως εξαιτίας γεωπολιτικών συσχετισμών ισχύος και της μονίμως υποστηρικτικής στάσης των ΗΠΑ προς το Ισραήλ στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αν και προβάλλεται ως φωνή υπέρ του διεθνούς δικαίου και της ειρηνικής επίλυσης, αποδείχθηκε αδύναμη να επιβάλει τη βούλησή της λόγω της εσωτερικής της ανομοιογένειας και της απουσίας «σκληρής ισχύος». Παρότι η συμβολή της σε επίπεδο θεσμικής και οικονομικής ενίσχυσης προς την Παλαιστινιακή Αρχή είναι καθοριστική, ο διπλωματικός της ρόλος παραμένει δευτερεύων. Εναλλακτικές περιφερειακές πρωτοβουλίες, όπως η μεσολαβητική δράση της Αιγύπτου ή οι πρωτοβουλίες κοινωνίας πολιτών, παίζουν ρόλο κυρίως αποσπασματικό και επικουρικό, χωρίς να μπορούν να διαμορφώσουν συνθήκες μακροπρόθεσμης ειρήνης. Τέλος, οι εσωτερικές δυναμικές στο Ισραήλ, όπως καταγράφηκαν μέσα από την ανάλυση της πολιτικής ταυτότητας των Αραβοπαλαιστινίων πολιτών και των εκλογικών τάσεων, καταδεικνύουν την ύπαρξη ενός δομικού διαχωρισμού, που δυσχεραίνει την κοινωνική και πολιτική ενσωμάτωση. Παράλληλα, η αποδυνάμωση της διεθνούς πίεσης και η μετατόπιση της συζήτησης από την εδαφική ειρήνη στη διαχείριση της κρίσης καταγράφονται ως κύριες εξελίξεις που επιβαρύνουν τη βιωσιμότητα μιας πολιτικής λύσης. Συνολικά, η μελέτη τεκμηριώνει την αποτυχία της διεθνούς κοινότητας να υιοθετήσει μια συνεκτική, ισόρροπη και νομικά δεσμευτική στρατηγική, αναδεικνύοντας την ανάγκη για έναν νέο, πολυμερές και θεσμικά κατοχυρωμένο μηχανισμό διαμεσολάβησης, που να ενσωματώνει τις ανάγκες και τα δικαιώματα και των δύο πλευρών επί τη βάση του διεθνούς δικαίου και της αρχής της αυτοδιάθεσης.

Καθίσταται σαφές ότι η σταθερή υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών προς το Ισραήλ, παρά τις δηλωμένες δεσμεύσεις τους υπέρ της λύσης δύο κρατών, έχει υπονομεύσει την αξιοπιστία τους ως ουδέτερου μεσολαβητή και έχει συμβάλει στην αναπαραγωγή μιας άνισης γεωπολιτικής ισορροπίας. Η στρατηγική σχέση ΗΠΑ–Ισραήλ βασίζεται τόσο σε γεωστρατηγικά όσο και σε ιδεολογικά κριτήρια, τα οποία επηρεάζουν καθοριστικά τη λειτουργία διεθνών θεσμών, την ερμηνεία του διεθνούς δικαίου και την αποτελεσματικότητα των ειρηνευτικών πρωτοβουλιών. Παράλληλα, ο ρόλος άλλων διεθνών και περιφερειακών δρώντων –όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο ΟΗΕ και διάφοροι περιφερειακοί οργανισμοί– καταδεικνύεται περιορισμένος εξαιτίας της

απουσίας σκληρής ισχύος, των εσωτερικών πολιτικών διαφορών και των γεωπολιτικών ανταγωνισμών. Οι προσπάθειες πολιτικής και οικονομικής ενίσχυσης της Παλαιστινιακής Αρχής, αν και σημαντικές σε συμβολικό επίπεδο, δεν αρκούν για να αντισταθμίσουν την πραγματικότητα της στρατιωτικής κατοχής και της συστηματικής παραβίασης των δικαιωμάτων των Παλαιστινίων. Το γνωμοδοτικό έργο του Διεθνούς Δικαστηρίου (2024) και οι θέσεις οργανώσεων υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επιβεβαιώνουν την ανάγκη για μια περισσότερο λογοδοτούσα και συνεκτική διεθνή πολιτική προσέγγιση. Η ανάλυση υπογραμμίζει επίσης την αξία της διεπιστημονικής έρευνας και της παιδαγωγικής εμπλοκής στην προώθηση της κατανόησης της σύγκρουσης και της καλλιέργειας διαπολιτισμικής ανεκτικότητας. Οι σύγχρονες εκπαιδευτικές πρακτικές αποδεικνύουν ότι η αντιμετώπιση των πολιτικά φορτισμένων θεμάτων, με τρόπο συμπεριληπτικό και βιωματικό, μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της δημοκρατικής συμμετοχής. Η παρούσα μελέτη, τέλος, αναγνωρίζει τα όρια της ανάλυσης και επισημαίνει την ανάγκη για περαιτέρω εμβάθυνση σε ζητήματα όπως η κοινωνική δυναμική εντός της Ισραηλινής κοινωνίας, η πολιτική συμπεριφορά των Αραβοπαλαιστινίων πολιτών, η λειτουργία του διεθνούς δικαίου και η αποτελεσματικότητα των διεθνών οργανισμών. Η πολυπλοκότητα του Παλαιστινιακού απαιτεί συνεχή αναστοχασμό, διευρυμένες ερευνητικές προσεγγίσεις και τη δημιουργία πολιτικών που δεν περιορίζονται στη διαχείριση της σύγκρουσης, αλλά αποσκοπούν σε ουσιαστική μεταμόρφωσή της.

Ο τρόπος με τον οποίο η μακροχρόνια στρατηγική συμμαχία Ηνωμένων Πολιτειών και Ισραήλ επηρεάζει τη νομιμότητα του διεθνούς δικαίου αξίζει να αναλυθεί όχι μόνο υπό το πρίσμα των γεωπολιτικών επιδιώξεων, αλλά και ως ερώτημα θεσμικής συνοχής του συστήματος συλλογικής ασφάλειας. Ζητήματα όπως η χρήση του δικαιώματος βέτο στο Συμβούλιο Ασφαλείας και η ασύμμετρη εφαρμογή των ψηφισμάτων του ΟΗΕ μπορούν να ενταχθούν σε μια ευρύτερη συζήτηση για την κρίση της διεθνούς νομιμότητας (ICJ, 2024). Η εσωτερική κοινωνική πολιτική του Ισραήλ ως προς την παλαιστινιακή του μειονότητα εντός της Πράσινης Γραμμής παραμένει σχετικά υποφωτισμένη στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία. Ζητήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης, θεσμικής ανισότητας, πρόσβασης σε υπηρεσίες και εκπροσώπησης στην τοπική αυτοδιοίκηση, αναδεικνύουν την ανάγκη για ποιοτικές και διατομεακές μελέτες που θα φωτίσουν τη σύνθετη σχέση μεταξύ κρατικής ταυτότητας και εσωτερικής ετερότητας (Zeedan, 2019).

Τέλος, σημαντικές δυνατότητες προσφέρει η συγκριτική προσέγγιση διαφορετικών μορφών διεθνούς διαμεσολάβησης σε παρόμοιες περιπτώσεις ένοπλων συγκρούσεων και εθνοτικών

διαφορών. Η μελέτη των επιτυχημένων ή αποτυχημένων πρωτοβουλιών σε περιοχές όπως τα Βαλκάνια, η Κύπρος ή ο Καύκασος μπορεί να εμπλουτίσει την κατανόηση του τι συνιστά βιώσιμη και αποδεκτή ειρηνευτική διαδικασία. Ειδικό βάρος πρέπει να δοθεί στην αξιολόγηση της ουδετερότητας των μεσολαβητών, της ικανότητας εφαρμογής των συμφωνιών, και της κοινωνικής αποδοχής των λύσεων, με στόχο την εξαγωγή πρακτικών διδασμάτων που μπορούν να εφαρμοστούν στο παλαιστινιακό. Καταληκτικά, η μελλοντική έρευνα οφείλει να κινηθεί προς μια πιο συμμετοχική, διεπιστημονική και εστιασμένη προσέγγιση, ικανή να συνδυάσει θεωρητικά σχήματα με εμπειρικά δεδομένα για την ουσιαστική κατανόηση και αντιμετώπιση της σύγκρουσης.

Η μελέτη ανέδειξε την πολυπλοκότητα και ιστορική ανθεκτικότητα του Παλαιστινιακού ζητήματος, το οποίο εξακολουθεί να αποτελεί έναν από τους πλέον ανεπίλυτους κόμβους της διεθνούς πολιτικής σκηνής. Η ανάλυση επικεντρώθηκε στον ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών, επιχειρώντας να αποτιμήσει αν και κατά πόσο ενήργησαν ως ουδέτερος διαμεσολαβητής ή αν, αντίθετα, λειτούργησαν ως στρατηγικός σύμμαχος του Ισραήλ. Τα ευρήματα καταδεικνύουν μια σταθερή διαχρονική γραμμή αμερικανικής υποστήριξης προς το Ισραήλ, η οποία αν και διαφοροποιήθηκε ως προς την ένταση ή το ύφος μεταξύ Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών διοικήσεων, ουδέποτε απομακρύνθηκε ουσιαστικά από τον άξονα της στρατηγικής ταύτισης. Καθοριστικό σημείο αποτέλεσε η σταδιακή αποδόμηση της αντίληψης περί ουδετερότητας. Η υποστήριξη των ΗΠΑ προς το Ισραήλ, τόσο σε επίπεδο διπλωματικής κάλυψης (π.χ. χρήση βέτο στο Συμβούλιο Ασφαλείας) όσο και σε στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο, απέκλεισε στην πράξη οποιαδήποτε αμεροληψία. Ιδιαίτερα κατά την περίοδο Τραμπ, η παραδοσιακή «ισορροπία» εγκαταλείφθηκε εντελώς, με ενέργειες όπως η αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσας του Ισραήλ, η διακοπή της χρηματοδότησης της UNRWA, και η υιοθέτηση του σχεδίου “Deal of the Century”, οι οποίες οδήγησαν στην πλήρη απονομιμοποίηση της αμερικανικής διαμεσολάβησης στα μάτια της Παλαιστινιακής πλευράς. Παράλληλα, η παγκόσμια νομική κοινότητα, και κυρίως το Διεθνές Δικαστήριο, διατύπωσαν με σαφήνεια την αντίθεση της ισραηλινής πολιτικής εποικισμών με το διεθνές δίκαιο. Η γνωμοδότηση του 2024 αποτελεί ορόσημο, καθώς επαναφέρει με νομικούς όρους τη σημασία της αυτοδιάθεσης και καταδικάζει τη *de facto* προσάρτηση παλαιστινιακών εδαφών, τονίζοντας τις ευθύνες της διεθνούς κοινότητας. Ωστόσο, όπως τεκμηριώθηκε, οι θεσμικές αυτές παρεμβάσεις παραμένουν πολιτικά ανεφάρμοστες, στο βαθμό που οι κυρίαρχοι δρώντες προκρίνουν γεωστρατηγικά συμφέροντα έναντι των αρχών του διεθνούς δικαίου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αν και εμφανίζεται ως υπέρμαχος του διεθνούς δικαίου, δεν

κατάφερε να ασκήσει ουσιαστική επιρροή. Η εσωτερική ανομοιογένεια, η απουσία σκληρής ισχύος, αλλά και η εξάρτησή της από την αμερικανική ηγεμονία, περιόρισαν την ικανότητά της να διαδραματίσει ρόλο πρωταγωνιστή. Παρά τις οικονομικές ενισχύσεις προς την Παλαιστινιακή Αρχή και τις επίσημες καταδίδες των εποικισμών, η ΕΕ παρέμεινε διπλωματικά απύσχα από τις κρίσιμες φάσεις της ειρηνευτικής διαδικασίας.

Σημαντική παράμετρος που καταγράφηκε είναι η εσωτερική κοινωνικοπολιτική κατάσταση στο Ισραήλ, όπου οι Παλαιστίνιοι πολίτες αντιμετωπίζουν θεσμικές ανισότητες και αποκλεισμούς. Το γεγονός αυτό συνδέει την κατοχή με μία πιο ευρεία στρατηγική εθνοτικού διαχωρισμού, με αντίκτυπο όχι μόνο στην εσωτερική κοινωνική συνοχή αλλά και στη διεθνή νομιμοποίηση του Ισραήλ. Οι κοινωνικές και θεσμικές αυτές πτυχές δεν είναι περιφερειακές, αλλά δομικές και απαιτούν περαιτέρω συστηματική μελέτη. Η σταδιακή απομείωση της διεθνούς πίεσης και η μετατόπιση της συζήτησης από μια βιώσιμη λύση σε μια διαρκή διαχείριση της κρίσης αποδεικνύεται κομβική. Η απουσία ουσιαστικής δέσμευσης εκ μέρους των ΗΠΑ και άλλων δρώντων καταλήγει στη συντήρηση του status quo και στην αποτροπή οποιασδήποτε προοπτικής δικαιοσύνης και ειρήνης. Ειδικά το ερώτημα της ουδετερότητας τίθεται ως θεμελιώδης πρόκληση στο σύγχρονο διεθνές σύστημα διαμεσολάβησης, καθώς αποκαλύπτει την κρίση νομιμοποίησης θεσμών και πρωτοβουλιών. Σε αυτό το πλαίσιο, προβάλλει η ανάγκη για τη διαμόρφωση ενός νέου πολυμερούς και θεσμικά κατοχυρωμένου μηχανισμού διαμεσολάβησης, ο οποίος να βασίζεται στο διεθνές δίκαιο και να ενσωματώνει τις φωνές και τις ανάγκες και των δύο πλευρών. Η απλή διαχείριση της κρίσης έχει εξαντλήσει τα όριά της· απαιτείται ένα νέο παράδειγμα διαμεσολάβησης που να συνδυάζει θεσμική λογοδοσία, πολιτική ισορροπία και κοινωνική ένταξη. Τέλος, η παρούσα μελέτη υπογραμμίζει και τη σημασία της διεπιστημονικής έρευνας. Η παιδαγωγική διάσταση της σύγκρουσης, η πολιτισμική εκπαίδευση, η βιωματική κατανόηση, αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τη μακροπρόθεσμη ειρήνη. Οι εναλλακτικές προσεγγίσεις που περιλαμβάνουν κοινωνία των πολιτών, οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δημοσιογραφική έρευνα και μη κρατικούς δρώντες όπως το DAWN, ενισχύουν τη νομιμοποίηση της ειρήνης «από τα κάτω». Η πολυπλοκότητα του Παλαιστινιακού απαιτεί, τελικά, έναν νέο τρόπο σκέψης: πέρα από τις ισορροπίες ισχύος και τα ρεαλιστικά σχήματα, προς μια πολιτική θεμελιωμένη στην αρχή της αυτοδιάθεσης, στη νομική λογοδοσία και στη θεσμική ισότητα.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνόγλωσση

Μαυρίκη Πολυξένη. (2019). *Το Παλαιστινιακό Ζήτημα και η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας / Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Διπλωματική Διατριβή-ΕΚΠΑ.

Ξενόγλωσση

Abujaber, I. S. (2022). The Palestinian Authority after Mahmoud Abbas: Anticipation for the Future. *Journal of Al-Tamaddun*, 17(2), 227-239.

Adam, Karna et al. (2015). *Time for a Change: The Role of the United States in the Israeli-Palestinian Conflict*. Task Force Report. Dartmouth College: Rockefeller Center for Public Policy.

Adler, E. (1997). Seizing the middle ground: Constructivism in world politics. *European journal of international relations*, 3(3), 319-363.
https://www.academia.edu/19495313/Seizing_the_Middle_Ground_Constructivism_in_World_Politics

Anziska, S. (2017). Neither Two States nor One: The Palestine Question in the Age of Trump. *Journal of Palestine Studies*, 46(3), 57–74. <https://doi.org/10.1525/jps.2017.46.3.57>

Chomsky, Noam. (2015). *Fateful Triangle: The United States, Israel, and the Palestinians*. Updated Edition. London: Pluto Press.

Elgindy, K. (2019). Trump's Dangerous Vision for Palestine. *Journal of Palestine Studies*, 48(4), 103–112. <https://doi.org/10.1525/jps.2019.48.4.103>

Elgindy, K. (2016). *Obama's record on Israeli-Palestinian peace: The president's disquieting silence*. Brookings Institution. <https://www.brookings.edu/articles/obamas-record-on-israeli-palestinian-peace-the-presidents-disquieting-silence/>

Erhabor, Kenneth Dumnodi. (2019). *Analysis of the Role of the United States of America as a Mediator in the Israeli-Palestinian Conflict*. Master's Thesis..
[https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/\[ZA1\]](https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/[ZA1])

- Etzioni, Amitai. (2012). "The United States' Premature Pivot to 'Asia.'" *Society* 49 (5): 395–399. <https://doi.org/10.1007/s12115-012-9572-6>
- Falah, G. W. (2021). How should one read Trump's map of the 'deal of the century'? *Third World Quarterly*, 42(12), 3030–3050. <https://doi.org/10.1080/01436597.2021.1992270>
- Finkelstein, Norman G. (2003). *Image and Reality of the Israel–Palestine Conflict*. 2nd ed. London: Verso. [ISBN: 978-1-85984-442-7]
- Fraihat, I., & Ezbidi, B. (2023). The Lasting Impact of Trump's 'Deal of the Century' on the Question of Palestine. *Middle East Critique*, 33(1), 121–141. <https://doi.org/10.1080/19436149.2023.2261082>
- Fraihat, I., & Ezbidi, B. (2023). The Lasting Impact of Trump's 'Deal of the Century' on the Question of Palestine. *Middle East Critique*, 33(1), 121–141. <https://doi.org/10.1080/19436149.2023.2261082>
- Fromkin, David. (1989). *A Peace to End All Peace: The Fall of the Ottoman Empire and the Creation of the Modern Middle East*. New York: Henry Holt and Company.
- Gartner, Scott Sigmund. (2014). "Third-Party Mediation of Interstate Conflicts: Actors, Strategies, Selection, and Bias." *Yearbook on Arbitration and Mediation* 6: 269–294.
- Golan, Galia. (1990). *Soviet Policies in the Middle East: From World War Two to Gorbachev*. Cambridge University Press.
- Gonzalez, Ailyn. (2015). *The U.S. Mediator Role in the Israeli Palestinian Conflict*. Master's Thesis, Lebanese American University. <https://doi.org/10.26756/th.2015.23>
- Hassan, S. (2010). OSLO ACCORDS: GENESIS AND CONSEQUENCES FOR PALESTINE. *Proceedings of the Indian History Congress*, 71, 941–949. <http://www.jstor.org/stable/44147562>
- Hassan, S. (2011). Oslo Accords: The Genesis and Consequences for Palestine. *Social Scientist*, [online] 39(7/8), pp. 65–72. Available at: <https://www.jstor.org/stable/41289422>
- Hunter, Robert E. (2010). "The Arab-Israeli Conflict." In *Building Security in the Persian Gulf*, 67–78. Santa Monica, CA: RAND Corporation. <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg944.13>

Indyk, M. (2021). *Master of the Game: Henry Kissinger and the Art of Middle East Diplomacy*. Knopf.

Khalidi, Rashid. (2014). "Interview with Hanan Ashrawi: Oslo, the PA, and Reinventing the PLO." *Journal of Palestine Studies* 44(1): 76–87. <https://doi.org/10.1525/jps.2014.44.1.76>

Khalidi, Rashid. (2013). "The United States and the Palestinians, 1977–2012: Three Key Moments." *Journal of Palestine Studies* 42(4): 61–72. <https://doi.org/10.1525/jps.2013.42.4.61>

Khalidi, Rashid. (2006). *The Iron Cage: The Story of the Palestinian Struggle for Statehood*. Boston: Beacon Press.

Khalidi, Rashid I. (2017). "Historical Landmarks in the Hundred Years' War on Palestine." *Journal of Palestine Studies* 47(1): 6–17. <https://doi.org/10.1525/jps.2017.47.1.6>

Khalidi, R. I. (2018). And Now What? The Trump Administration and the Question of Jerusalem. *Journal of Palestine Studies*, 47(3), 93–102. <https://doi.org/10.1525/jps.2018.47.3.93>

Kristianasen, W. (1999). Challenge and Counterchallenge: Hamas's Response to Oslo. *Journal of Palestine Studies*, 28(3), 19–36. <https://doi.org/10.2307/2538305>

Kitchen, Nicholas. (2012) "After the Arab Spring: Power Shift in the Middle East." *LSE IDEAS Special Report*, 12–21. <https://www.lse.ac.uk/ideas/Assets/Documents/reports/LSE-IDEAS-After-the-Arab-Spring.pdf>

Lazin, Fred A. (2023). "President Donald Trump's Abraham Accords Initiative: Prospects for Israel, the Arab States, and Palestinians." *Politics & Policy* 51(3): 476–487. <https://doi.org/10.1111/polp.12533>

Lustick, Ian S. (2019). *Paradigm Lost: From Two-State Solution to One-State Reality*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Lustick, I. S. (1997). The Oslo agreement as an obstacle to peace. *Journal of Palestine Studies*, 27(1), 61–66. <https://doi.org/10.2307/2537810>

Lustick, I. S. (2001). *Camp David II: The best failure and its lessons*. *Israel Studies Bulletin*, 16(2), 1–7. <http://www.jstor.org/stable/41805448>

- Lustick, I. S. (2001). The Palestinian-Israeli Camp David negotiations and beyond. *Journal of Palestine Studies*, 31(1), 62–75. <https://doi.org/10.1525/jps.2001.31.1.62>
- Mearsheimer, J. J., & Walt, S. M. (2007). *The Israel lobby and US foreign policy*. Macmillan.
- Mendes, Philip. “Israel’s Camp David Peace Proposal: Generous Offer or Sham?” *AQ: Australian Quarterly* 76, no. 1 (2004): 14–40. <https://doi.org/10.2307/20638231>.
- Mock, Steve, Amer Obeidi, and John Zeleznikow. (2014). “A Brief Outline of the Israel–Palestinian Conflict.” *Group Decision and Negotiation* 23(5): 1245–1262. <https://doi.org/10.1007/s10726-012-9293-7>
- Pappé, Ilan. (2006). *The Ethnic Cleansing of Palestine*. Oxford: Oneworld Publications. [ISBN: 978-1-78074-056-0]
- (2020). “US Involvement in the Israeli-Palestinian Conflict: Solution or Problem?” *Tamkang Journal of International Affairs* 24(1): 57-108. [https://doi.org/10.6185/TJIA.V.202007_24\(1\).0002](https://doi.org/10.6185/TJIA.V.202007_24(1).0002)
- Pappe, I. (2007). *The ethnic cleansing of Palestine*. Simon and Schuster.
- Quandt, William B. (2005). *Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict since 1967*. 3rd ed. Washington, D.C.: Brookings Institution Press / Berkeley: University of California Press. [ISBN-13: 978-0-520-24631-7]
- Prifti, Bledar. (2017). *US Foreign Policy in the Middle East: The Case for Continuity*. Cham: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-45327-9>
- Rahman, Omar. 2021. *The Emergence of GCC-Israel Relations in a Changing Middle East*. Washington, DC: Brookings Institution. <https://www.brookings.edu/articles/the-emergence-of-gcc-israel-relations-in-a-changing-middle-east/>
- Rynhold, Jonathan. (2008). *The Failure of the Oslo Process: Inherently Flawed or Flawed Implementation?* Mideast Security and Policy Studies No. 76. Ramat Gan: Begin-Sadat Center for Strategic Studies, pp. 1–26. <https://www.jstor.org/stable/resrep04265>
- Said, Edward. (2001). *The End of the Peace Process: Oslo and After*. Vintage.

- Sayigh, Y. (1997). Armed Struggle and State Formation. *Journal of Palestine Studies*, 26(4), 17–32. <https://doi.org/10.2307/2537904>
- Sayigh, Y. (2001). Arafat and the Anatomy of a Revolt. *Survival*, 43(3), 47-60. <https://doi.org/10.1080/00396330112331343045>
- Silver, Laura, and Maria Smerkovich. (2024). “Israeli Views of Biden, the U.S. and Diplomacy in Resolving the Conflict.” In *Israeli Views of the Israel-Hamas War*. Pew Research Center, pp. 15-21. <https://www.jstor.org/stable/resrep60401.6>
- Sirhan, Nadia R. (2021). *Reporting Palestine–Israel in British Newspapers: An Analysis of British Newspapers*. Cham: Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-17072-1>
- Schulze, K. E. (2001). *Camp David and the Al-Aqsa Intifada: An Assessment of the State of the Israeli-Palestinian Peace Process, July–December 2000*. *Studies in Conflict & Terrorism*, 24(3), 215–232. <https://doi.org/10.1080/10576100151130298>
- Slater, Jerome. (2002). “Ideology vs. The National Interest: Bush, Sharon, and U.S. Policy in the Israeli-Palestinian Conflict.” *Security Studies* 12(1): 164–206. https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09636410212120006?casa_token=MBeAkxgr82EAAAAA:mHbq5fy33bsfdFf873EYNBIQey6gUz_r5esbslXu19Wa_bgzaCRLQgEQu42aXaPbnwy3yiVXk3hF
- Tabraz, S. S. (2005). After Arafat: The Palestinian question. *Economic and Political Weekly*, 40(5), 354–356. <http://www.jstor.org/stable/4416123>
- Thrall, Nathan. (2023). *A Day in the Life of Abed Salama: Anatomy of a Jerusalem Tragedy*. New York: Metropolitan Books.
- Thrall, N. (2017). *The only language they understand: Forcing compromise in Israel and Palestine*. Metropolitan Books.
- Touval, Saadia, and I. William Zartman. (1985). “International Mediation: Conflict Resolution and Power Politics.” *Journal of Social Issues* 41(2): 27–45.
- Waltz, Kenneth N. (1979). *Theory of International Politics*. Reading, MA: Addison-Wesley Publishing.

Wendt, A. (1999). *Social theory of international politics* (Vol. 67). Cambridge university press. https://www.researchgate.net/publication/239065011_A_Social_Theory_of_International_Politics

Zeedan, Rami. (2019). *Arab-Palestinian Society in the Israeli Political System: Integration versus Segregation in the Twenty-First Century*. Lanham, MD: Lexington Books.

Zeedan, Rami, and J. Wilcoxson. (2021). "Obama vs. Trump – Different Approaches to the Israeli–Palestinian Conflict: Win–Win vs. Win–Lose Methods and Pure Mediation vs. Power Mediation." *The Arab World Geographer* 24, no. 1: 55–74. Zhao, Weiming. (2008). "Change of Russia's Middle East Strategy and Its Influence on Russia-US Relations." *Journal of Middle Eastern and Islamic Studies (in Asia)* 2(2): 47–61.

Voller, Yaniv. (2012). "Israel." In *After the Arab Spring: Power Shift in the Middle East?*, edited by Nicholas Kitchen. London: LSE IDEAS. [LSE IDEAS Special Report SR011, May 2012] 59-63. <https://www.lse.ac.uk/ideas/Assets/Documents/reports/LSE-IDEAS-After-the-Arab-Spring.pdf>

Wilcox, D. J. (2020). *The Israeli-Palestinian Peace Process: Lessons from Oslo*. E-International Relations. <https://www.e-ir.info/pdf/87622>

Ιστοσελίδες

United Nations. (1945). *Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice*. San Francisco: United Nations. <https://www.un.org/en/about-us/un-charte>

International Committee of the Red Cross (ICRC). (1949). *Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War (Fourth Geneva Convention)*. Retrieved from <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciv-1949>

Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 8 June 1977. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977>

Robinson, K. (2023). "What Is U.S. Policy on the Israeli-Palestinian Conflict?" *Council on Foreign Relations*. Updated July 12, 2023. <https://www.cfr.org/backgrounder/what-us-policy-israeli-palestinian-conflict>

International Court of Justice. (2024). *Summary of the Advisory Opinion of 19 July 2024: Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, Including East Jerusalem*. Document No. 186-20240719-SUM-01-00-EN. The Hague: ICJ. <https://www.icj-cij.org>

Lynk, M. (2023). “Can International Law Prevail in Gaza and Israel?” *Democracy for the Arab World Now (DAWN)*, November 13, 2023. <https://dawnmena.org/can-international-law-prevail-in-gaza-and-israel/>

In.gr. (2021). «Η Μέση Ανατολή, οι “συμφωνίες του Αβραάμ” και η μεγάλη πρόκληση του Τζο Μπάιντεν.» *In.gr*, 10 Ιανουαρίου 2021. <https://www.in.gr/2021/01/10/world/mesi-anatoli-oi-symfonies-tou-avraam-kai-megali-proklisi-tou-tzo-mpainten/>.

Arab Center Washington DC. (2020, January 30). *Deal of the Century: What is it and why now?* Arab Center Washington DC. <https://arabcenterdc.org/resource/deal-of-the-century-what-is-it-and-why-now/>

'Tselem – The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories. (1999). *Oslo: Before and After – The Impact on Human Rights*. https://www.btselem.org/publications/summaries/199905_oslo_before_and_after

Peace Now. (2023, September 11). *30 Years After Oslo: The Data That Shows How the Settlements Proliferated Following the Oslo Accords*. <https://peacenow.org.il/en/30-years-after-oslo-the-data-that-shows-how-the-settlements-proliferated-following-the-oslo-accords>

DAWN (Democracy for the Arab World Now). (2023). *Can International Law Prevail in Gaza and Israel?* <https://daDawnwnmena.org/>

United Nations, United Nations Charter. (1945). Chapter VI, *Pacific Settlement of Disputes, Article 33*, <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-6>

IV Geneva Convention (1949), *Relative to the Protection of Civilian Persons in time of war* of 12 August 1949, Article 49, 185, https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.33_GC-IV-EN.pdf